

باسمه تعالی

همراه با مدیر مجتمع سبحان، جناب آقای توسل با موضوع:

تبیین رویکرد اجتماعی- فرهنگی در سبحان با تأکید بر دو مؤلفه هویت بخشی و تربیت معنادار و ایفای نقش فرامدرسه‌ای آن

با سلام و عرض ادب محضر اعضای محترم گروه . از فرصتی که برادر عزیزم جناب آقای دکتر نیرو به منظور بیان بعضی از دیدگاه ها و رویکرد های مجتمع آموزشی سبحان در اختیارم قرار داده اند ، صمیمانه سپاسگزارم. امیدوارم مطالب تقدیمی مفید فایده قرار گیرد و کاستی ها و نقد های پیرامون آن را از همکاران محترم و ارزشمندم دریافت نمایم. از مطالبی که در طی دو هفته اخیر توسط برادران عزیزم جناب آقایان فوم و صمیمی در مورد رویکردها و معرفی برنامه های مدارس مهرهشتم و امام محمد باقر (علیه السلام) نگاشته شده بود ، بهره مند شدم. خصوصا مطالب ارزشمند جناب آقای فوم که به تبیین رویکرد شناختی پرداخته بودند بسیار جالب بود. به توفیق الهی بنا دارم طی هفته جاری به موضوع "#تبیین رویکرد فرهنگی اجتماعی در مجتمع آموزشی سبحان با تاکید بر دو شاخص هویت بخشی و تربیت معنادار و ایفای نقش فرامدرسه ای آن پردازم. طی یادداشت های آتی ضمن بیان مقدماتی ، به این موضوع خواهم پرداخت و سعی می کنم مستنداتی را نیز به ضمیمه تقدیم کنم. از اینکه فرصتی را برای مطالعه و مرور این نگاشته صرف می نمایید پیشاپیش سپاسگزاری می نمایم.

همانگونه که مستحضرید شاخصه های تعیین کیفیت مدارس چند حوزه ی زیر را در بر می گیرد:

۱- میزان موفقیت مدرسه در شخصی سازی آموزش

۲- برخورداری از نظام و برنامه جامع مشاوره تحصیلی و شغلی که شامل مواردی نظیر تعیین مدل ارتباط با دانش آموزان و اولیاء و مشاوره های تحصیلی و شغلی، انجام تست های روانشناسی و مدل و محتوای دانش افزایی اولیاء می گردد.

۳- زبان آموزش که شامل مواردی مانند محتوای آموزش ، تعیین اهداف آموزشی و تربیتی، طراحی سند برنامه درسی، تدوین برنامه آموزشی و تربیتی، تعیین عناوین آموزشی، تعیین رویکردهای و روشهای آموزش، تدوین طرح درسهای هریک از عناوین آموزشی، تدوین آئین نامه ها و رویه ها، تهیه چک لیست فعالیت ها، تعیین نحوه نظارت بر اجرای برنامه ها و همچنین صلاحیت های حرفه ای معلمان می باشد.

۴- زمان آموزش ، که شامل موضوعاتی از قبیل نحوه اختصاص ساعات درسی، ساعات کار مدرسه و تقویم آموزشی و اجرایی مدرسه می باشد.

براساس آموزه‌های اسلامی و شیعی و طرح تحول آموزش و پرورش که دستیابی به حیات طیبه‌ی را مورد توجه ویژه و محور اصلی آموزه‌های تربیتی و آموزشی مدارس قرار داده است می‌توان دو شاخص زیر را نیز به شاخص‌های فوق افزود:

اول هویت بخشی و تربیت معنا دار و دوم ایفا نقش فرا مدرسه‌ای مجتمع‌های آموزشی

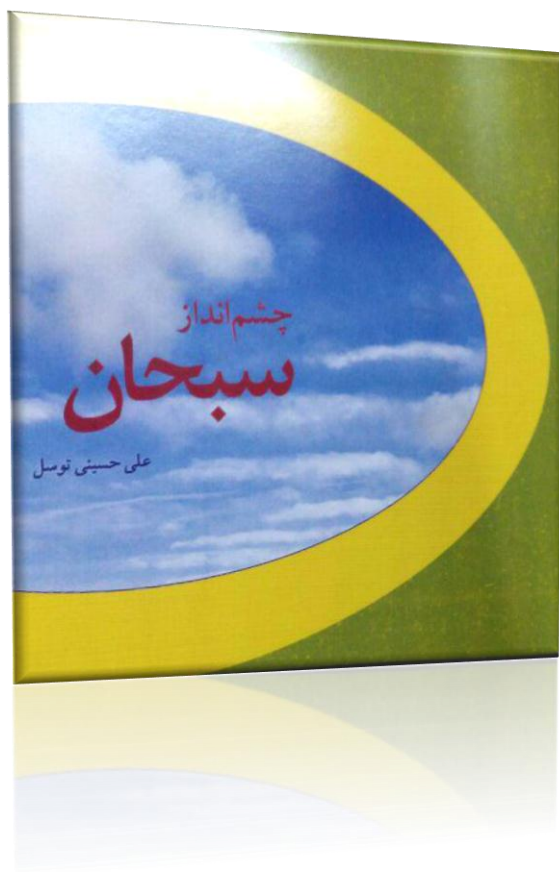
بدیهی است مدارس موفق، بر اساس بیانیه مأموریت و چشم‌انداز و ارزشهای خود، تدابیری جهت مدیریت و برنامه‌ریزی برای تحقق شاخص‌های فوق، می‌اندیشند. خدای بزرگ را شاکریم که مجموعه‌ی سبحان نیز به مدد الهی و عنایات ائمه طاهرین علیهم السّلام، نسبت به حصول شاخص‌های فوق و ضمایم مورد نیاز آن اقدامات شایسته‌ای را انجام داده است.

مجموعه کتاب سبحان در دو نوشتار مکمل یکدیگر، به عنوان منشور عمل مدارس سبحان و در راستای تحقق شاخص‌های مذکور، در سال ۱۳۸۵ تالیف شده و طی سالیان گذشته چندبار، مورد بازنگری و اصلاح قرار گرفته است.

نوشتار اول کتاب سبحان، شامل بیانیه مأموریت، چشم‌انداز، بیانیه ارزش‌ها، مجموعه اهداف و ویژگی‌های آرمانی فارغ التحصیلان و همچنین رسالت معلمین راهنما می‌باشد و نوشتار دوم آن به بازشناسی فرآیندها و ساختار مدرسه اسلامی و ملاحظات برای برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های مدرسه پرداخته است، که در آن دیدگاه‌ها، با ذکر پاره‌ای دلایل و مستندات گردآوری شده است.

امیدواریم که مراحل ویرایش و چاپ این دو مجموعه کتاب هرچه زودتر نهایی شده و به عنوان اثری هر چند ناچیز و ناقابل در امر مدرسه داری، در اختیار مدارس و سایر همکاران محترم قرار گیرد تا مورد نقد و اصلاح صاحب نظران واقع گردد. این کتاب با اهتمام یکی از موسسات وابسته به سازمان فرهنگ و ارتباطات به منظور ارائه به مدارس اسلامی خارج از کشور به زبان انگلیسی ترجمه شده و نسخه ترجمه شده آن در سال ۱۳۹۴ به عنوان ##اثر فرهنگی_مکتوب_ برگزیده از طرف دفتر مقام معظم رهبری مورد تقدیر و عنایت قرار گرفته است.

علاوه بر تالیف کتاب سبحان، فکر و اندیشه برای حل تعارض‌های موجود در نظام آموزشی کشور و واقعیت‌های موجود در سطح مدارس و همچنین ایجاد دست مایه‌ای برای پر کردن شکاف عمیق بین طرح تحول آموزش و پرورش و برنامه‌های قابل اجرا در مدارس، بخش قابل توجهی از دغدغه‌ها و دلیل آشکار تلاش همکاران در مجتمع سبحان است که به لطف خداوند، توفیقات مؤثری نیز در این خصوص حاصل شده است. در همین راستا " تدوین سبک مدارس اسلامی و رویکردهای آموزش در آن" به عنوان یکی از موضوعات تحقیقی و پژوهشی در مجموعه سبحان در حال شکل‌گیری و اقدام است و در همین فرصت از همکاران فرهیخته و علاقمند جهت پیشبرد این برنامه مهم دعوت بعمل می‌آوریم

بسمه تعالی

پیش نویس خط مشی مجتمع آموزشی سبحان

مأموریت

❖ تعلیم و تربیت دانش آموزان و دانشجویان در مقاطع تحصیلی مختلف، براساس نگرش شیعی به تعالیم اسلام و قرآن و فرهنگ ایرانی با مشارکت خانواده‌ها، برای دستیابی دانش آموختگان به آینده‌ای درخشان در ابعاد علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی با تأسیس مجتمع‌های آموزشی و مؤسسات مربوطه و پشتیبان در سطح ملی و فرا ملی.

چشم انداز

❖ توسعه‌ی کیفی و کمی آموزش‌های درسی و نظری و ایجاد زمینه لازم برای رشد علمی، فرهنگی و مهارتی دانش آموزان و فارغ‌التحصیلان با ایجاد ساختاری متناسب، ارتقاء کیفی سطح علمی و مهارتی دبیران و همکاران و ایجاد نگرشی نو در حوزه‌ی تعلیم و تربیت برای اولیا، گرامی تا سال 1400 هجری شمسی.

ارزشها

- ❖ 1- ما در حوزه مأموریت، خود را ملزوم به ارایه خدمات توأم با کیفیت، صداقت، ادب، مسئولیت‌پذیری، صمیمیت و احترام و رفتار قانونی به ذینفعان می‌دانیم تا این امر به رضایت و پاسخگویی به نیازهای ایشان بیانجامد
- ❖ 2- ما برای مهارت‌ها، استعدادها و توانمندی‌های همکاران گرامی، اولیا، محترم و دانش آموزان عزیز خود ارزش قائلیم و همواره برای رشد و تعالی آنها، همکاری و تلاش می‌کنیم.
- ❖ 3- در مدارس سبحان، فرهنگ سلامت، توانمندسازی، کار تیمی و رشد و تکامل شخصیت ذینفعان مورد توجه و قابل اهمیت است.
- ❖ 4- در مدارس سبحان ذینفعان قادر خواهند بود در تصمیم‌سازی‌ها، پیشرفت امور و رسیدن به اهداف، مشارکت نمایند.
- ❖ 5- در حوزه‌ی مأموریت خود به طور مستمر یاد می‌گیریم و ایده‌ها و روشهای خود را به اشتراک می‌گذاریم و کارگروهی، همدلی و محبت و وقت‌گذاری و دقت را در هر سطحی تشویق می‌نمائیم.

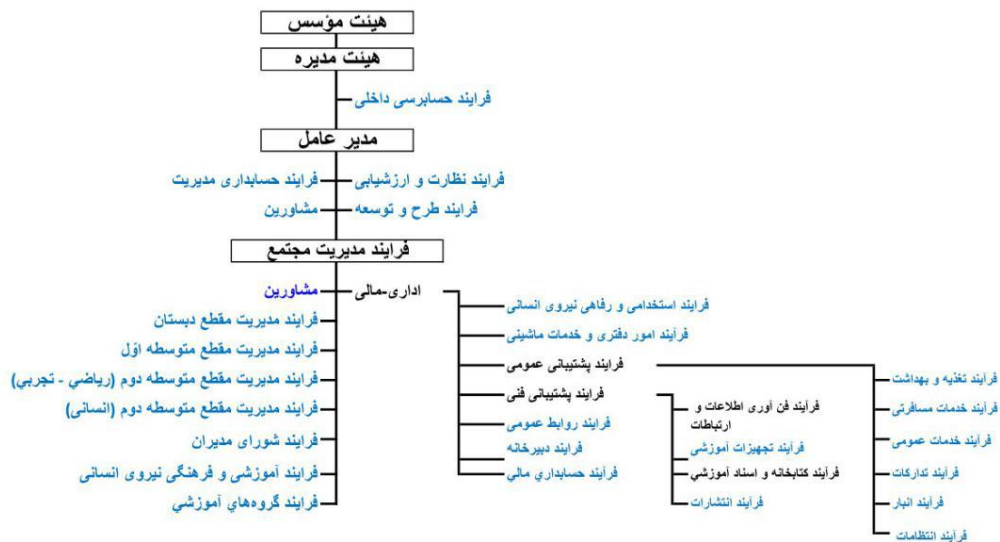
- ❖ 6- ما به طبیعت و نظام‌های طبیعی جهان هستی، احترام می‌گذاریم و نقش آنها را در سلامت، تربیت و آرامش و نشاط در زندگی بی‌بدیل می‌دانیم.
- ❖ 7- ما به تربیت دینی و اخلاقی دانش‌آموزان خود اهمیت می‌دهیم و در ابتدا خود را مقید به انجام فرائض شرعی و دوری از محرمات می‌دانیم.
- ❖ 8- مشی آموزشی و تربیتی مدارس سبحان، مشی اعتدال خواهد بود و برای هنر و ادبیات و سنت‌های ایرانی اسلامی احترام ویژه قائلیم.
- ❖ 9- ما به ترویج اندیشه‌های امام خمینی در مورد نظام جمهوری اسلامی و استکبار ستیزی و نفی فرهنگ‌های معارض و غیر اخلاقی می‌پردازیم و در این راستا خود را متعهد به پیروی از فرمایشات مقام معظم رهبری و دفاع از نظام و کشور می‌دانیم.
- ❖ 10- ما به آینده کشور و آینده‌سازان آن خوشبین و امیدواریم و برای موفقیت بیشتر آنها تلاش مضاعف می‌کنیم.
- ❖ 11- ما برای برقراری ارتباط با دانش‌آموزان و مداومت در ارتباط با دانش‌آموختگان عزیز و همکاران ارزشمند مدارس سبحان، اهمیت قائلیم.
- ❖ 12- توجه به روز آمدی، نوآوری و برنامه‌ریزی مبتنی بر شناخت و تحلیل عمیق از اقتضائات زمان و مکان ادعا، تجربه و عملکرد ماست.
- ❖ 13- برای گسترش و تعمیق نظام تعلیم و تربیت سبحان و بازنگری مستمر آن خود را ملزم به برخورداری و بهره‌مندی‌های علوم و تجارب نو می‌دانیم.
- ❖ 14- ما از تکنولوژی بدون آنکه برای آن اصالتی قائل باشیم، در حد امکان و ضرورت بهره می‌بریم.

ساختار فرآیندی و فرآیندهای اجرایی و عملیاتی مجتمع آموزشی سبحان

اردیبهشت ماه ۹۴

فرآیندهای مؤسسه

فراایندهای مقاطع تحصیلی

پیشانی فنی

-Y-

انتخاب رویکرد آموزش و بهره‌مندی از روشهای مبتنی بر نظریه‌های علمی، از ضروریاتی است که انجام بیشتر نظام مدرسه را در پی خواهد داشت و می‌تواند موجب شکل‌گیری "سبک" مدرسه گردد.

رویکرد مشارکتی در آموزش مبتنی بر نظریه اجتماعی-فرهنگی توسط اتاق فکر مجموعه ، عنوان رویکرد آموزشی سبحان ، انتخاب گردید

در این نظریه فرهنگ و ابزارهای آن، در شکل دهی به رفتار انسان ها به عنوان عامل وساطت نقش ایفا می کنند. بر اساس این نظریه دانش، نگرش، و ارزشمندی فرد در تقابل با دیگران تحول می یابد. برای آشنایی بیشتر اعضاء محترم گروه با رویکرد مشارکتی در آموزش و نظریه اجتماعی-فرهنگی چکیده ای از این دیدگاه را تقدیم می نماییم:

یکی از نظریه هایی که امروزه بیشتر مورد توجه و اقبال دست اندرکاران حوزه یاددهی- یادگیری قرار گرفته است؛ نظریه اجتماعی- فرهنگی است. این نظریه، بر اساس دیدگاههای ویگوتسکی شکل گرفته است. نظریه اجتماعی- فرهنگی رشد یا نظریه رشد شناختی ویگوتسکی، معتقد است که رشد شناختی کودک، عموماً به مردمی که در دنیای او زندگی میکنند وابسته است؛ و دانش، نگرش و ارزشهای فرد در تعامل با دیگران تحول می یابد. در واقع، رشد شناختی فرد، بدون در نظر گرفتن محیط اجتماعی- فرهنگی او، قابل درک نخواهد بود. بر مبنای این نظریه، یادگیری انسان، در تعامل اجتماعی افراد با یکدیگر شکل گرفته و کارکردهای ذهنی افراد، منشأ اجتماعی دارند. از این روی، یادگیری از طریق تشریک مساعی، مورد توجه ویژه قرار می گیرد. بر طبق این نظریه، فرهنگ جامعه، در تعامل اجتماعی، نقشی اساسی دارد. چرا که زمینه ها و ابزارهای فرهنگی، بر فعالیتهای نوعی کودکان تأثیر گذاشته، و عامل واسطه مندی برای تعامل محیطی و اجتماعی ایشان است. واسطه مندی، بدین معناست که ارتباط کودک با جهان اطراف، ارتباطی بی واسطه، مستقیم و انعکاسی نیست، و از طریق واسطه ای صورت می پذیرد که ویگوتسکی، فرهنگ را عامل وساطت می داند. فرهنگ از طریق این ابزارها، رفتار انسانها را شکل داده و ابزارهای جدید، رفتارها را تغییر می دهند. ویگوتسکی از میان ابزارهای فرهنگی اعم از ابزارهای فرهنگی مانند اسباب بازی، تا ابزارهای روانشناختی مانند عدد، نماد، زبان و غیره، نقش بسیار مهمی برای زبان قائل است؛ چرا که جدا از تأثیر متقابل زبان و تفکر، سهم عمده و مهم واسطه مندی، از طریق زبان، عملی می شود. بنابراین، جای تعجب نخواهد داشت اگر بگوییم: یادگیری در این نظریه، بر مدار گفتوگو حرکت می کند. بدین ترتیب، معنا یا مفهوم، با تعامل واسطه مند فرد دیگری که مهارت بیشتری دارد، ساخته شده و در این فرایندهای مشترک اجتماعی، تغییرات رشدی از طریق درونسازی شکل می گیرد. درون سازی، اشاره به، مالکیت فرد، بر مفاهیم و معنا دارد که از طریق آموزش فراهم شده است؛ یعنی کودکان معنا را درک کرده و آن را با تفکر خود یکپارچه می سازند. ویگوتسکی در همین زمینه، مفهوم دامنه تقریبی رشد را به عنوان یک مفهوم مرکزی برای درک رشد شناختی و توانایی کودک مطرح کرد. دامنه تقریبی رشد، فاصله میان سطح کنونی رشد، توانایی فعلی کودک و سطح بالقوه رشد اوست. همان فاصله ای که میان توانایی حل کردن مسأله او به تنهایی، و توانایی حل مسأله او در تعامل با فردی بزرگتر، توانا تر یا همسال توانا تر وی قابل مشاهده است. با این وصف، معلّم یا همسالان توانا تر، به حمایت داربستی دانش آموز می پردازند؛ یعنی به او در دامنه تقریبی رشدش کمک میکنند؛ و به تدریج این کمک تا برطرف شدن نیاز دانش آموز کاهش میابد. ویگوتسکی، بر این باور بود که رشد شناختی انسان، تنها برخاسته از رشد جسمانی او نیست، بلکه ریشه در عوامل اجتماعی و

فرهنگی دارد. بنابراین دیدگاه ویگوتسکی را می توان حرکت از دیدگاه انفرادی، به سمت اجتماعی شدن رشد شناختی و ساخت دانش، در نظر گرفت. شیخیفینی معتقد است که تأکید ویگوتسکی بر نقش دیگران با زمینه اجتماعی و فرهنگی در یادگیری، مربیان را وادار کرده تا حوزه یادگیری به عنوان فرایندی فردی را، مورد بازنگری قرار دهند. چرا که پیش از این، کانون توجه، اغلب منحصر بر فرد و از طریق کاربردهای آموزش رفتارگرایی و پیازهای قرار داشت.

بر اساس این نظریه حوزه یادگیری فرایندی فردی نیست و فرهنگ و تعاملات اجتماعی است که بر حیطه های شناختی فرد تاثیر می گذارد.

نکته قابل ذکر دیگر در این مجال موضوع بستر سازی برای رفع نیازهای جامعه در نظام آموزشی است. به عبارتی شایسته است مدارس که به عنوان یک خرده نظام در نظام آموزشی کشور به ایفای نقش می پردازند، نسبت به شناخت نیازهای جامعه و راه هایی برای پاسخگوئی به آنها اقدام نموده و در این امر مصمم باشند و درک دقیق نیازها و ضرورت ها است که در انگیزه بخشی و حرکت هدفمند انسانها نقش تعیین کننده و موثری دارد. درک این نیازها نیز با حیطه شناختی افراد متناسب است و فرهنگ و تعاملات اجتماعی نقش بی بدیلی در درک چالشها و مسائل پیرامون فرد دارند.

از منظر دیگر طرح موضوعاتی از قبیل شهرپایدار، مدرسه فردا، مدرسه محله، در دانشگاه ها و مراکز علمی، نشان از باز نگری نقش مدرسه، در جوامع رو به توسعه دارد.

پیوند مدرسه و محله می تواند، بهره مندی متقابل مدرسه از منابع محلی باشد؛ که مزیت اولیه این مشارکت، صرفه جویی اقتصادی حاصل از آن، و رفع نابرابری هایی است که در اثر فقدان تسهیلات در بسیاری از محلات یا مدارس، بروز نموده است (غروی الخو النساری، ۱۳۸۴).

علاوه بر این، وجود امکانات محلی مناسب در کنار هم شور و سرزندگی بیشتری به محلات خواهد داد. برخوردها بیشتر خواهد شد و این امر به تقویت هویت محله کمک خواهد کرد. از سوی دیگر اگر قرارگاه رفتاری چون مدرسه، در بطن محله ای طراحی و در تعامل کارکردی با فعالیت های محله، همسو و مشترک باشد، خود قرارگاه رفتاری بزرگتری می باشد که با وجود و حضور الگوهای محلی و محبوب "محله ای" می تواند نقش موثر و پایداری در تقویت انگیزه های تلاش و رشد متعالی نوجوانان و جوانان محله داشته باشد. حضور مستمر و موثر الگوهای موفق و مقبول اجتماعی در مدارس محله ای، می تواند در جذب و هدایت فکری و رفتاری نوجوانان و جوانان تاثیر به سزایی داشته باشد (یوسفی-ناصح ۱۳۹۴)

فایل مقاله فوق " نقش مدرسه محله در احیاء مراکز محله ای و توسعه شهری پایدار در ایران "

به نام خدا

رویکرد مشارکتی در آموزش

نظریه اجتماعی-فرهنگی

مجموع آموزشی سپهره سبحان

یکی از نظریه‌هایی که امروزه بیشتر مورد توجه و اقبال دست‌اندرکاران حوزه یاددهی-یادگیری قرار گرفته است؛ نظریه اجتماعی-فرهنگی^۱ است. این نظریه، بر اساس دیدگاه‌های ویگوتسکی^۲ (۱۸۹۶-۱۹۳۴) شکل گرفته است. نظریه اجتماعی-فرهنگی رشد یا نظریه رشد شناختی ویگوتسکی، معتقد است که رشد شناختی کودک، عموماً به مردمی که در دنیای او زندگی می‌کنند وابسته است؛ و دانش،

نگرش و ارزش‌های فرد در تعامل با دیگران تحول می‌یابد. در واقع، رشد شناختی فرد، بدون در نظر گرفتن محیط اجتماعی-فرهنگی او، قابل درک نخواهد بود (لوریا^۳، ۱۳۹۰). بر مبنای این نظریه، یادگیری انسان، در تعامل اجتماعی افراد با یکدیگر شکل گرفته و کارکردهای ذهنی افراد، منشأ اجتماعی دارند. از این روی، یادگیری از طریق تشریک مساعی^۴، مورد توجه ویژه قرار می‌گیرد.

بر طبق این نظریه، فرهنگ جامعه، در تعامل اجتماعی، نقشی اساسی دارد. چرا که زمینه‌ها و ابزارهای فرهنگی، بر فعالیت‌های نوعی کودکان تأثیر گذاشته، و عامل واسطه‌مندی برای تعامل محیطی و اجتماعی ایشان است. واسطه‌مندی^۵، بدین معناست که ارتباط کودک با جهان اطراف، ارتباطی بی‌واسطه، مستقیم و انعکاسی نیست، و از طریق واسطه‌ای صورت می‌پذیرد که ویگوتسکی، فرهنگ را عامل وساطت می‌داند.

فرهنگ از طریق این ابزارها، رفتار انسان‌ها را شکل داده و ابزارهای جدید، رفتارها را تغییر می‌دهند. ویگوتسکی از میان ابزارهای فرهنگی (اعم از ابزارهای فرهنگی مانند اسباب‌بازی، تا ابزارهای روان‌شناختی مانند عدد، نماد، زبان و غیره)، نقش بسیار مهمی برای زبان قائل است؛ چرا که جدا از تأثیر متقابل زبان و تفکر، سهم عمده و مهم واسطه‌مندی، از طریق زبان، عملی می‌شود (حاج‌حسینی و مهران، ۱۳۹۰). بنابراین، جای تعجب نخواهد داشت اگر بگوییم: یادگیری در این نظریه، بر مدار گفت‌وگو حرکت می‌کند. بدین ترتیب، معنا یا مفهوم، با تعامل واسطه‌مند فرد دیگری که مهارت بیشتری دارد، ساخته شده و در این فرایندهای مشترک اجتماعی،

Portrait of Lev Vygotsky and Lev Semenovich Vygotsky (1904-1934) at the age of 30

- 1 Sociocultural Theory
- 2 Lev Semenovich Vygotsky
- 3 Luria, Romanovich
- 4 Collaborative learning
- 5 Mediation

ویگوتسکی در حال تدریس - ۱۹۲۹

تغییرات رشدی از طریق درونی‌سازی^۶ شکل می‌گیرد (کامپولینن و رنشا،^۷ ۲۰۰۷). درونی‌سازی، اشاره به مالکیت فرد، بر مفاهیم و معنا دارد که از طریق آموزش فراهم شده است؛ یعنی کودکان معنا را درک کرده و آن را با تفکر خود یک‌پارچه می‌سازند (کرین، ۱۳۸۹).

ویگوتسکی در همین زمینه، مفهوم دامنه تقریبی رشد^۸ را به عنوان یک مفهوم مرکزی برای درک رشد شناختی و توانایی کودک مطرح کرد. دامنه تقریبی رشد، فاصله میان سطح کنونی رشد (توانایی فعلی کودک) و

سطح بالقوه رشد اوست. همان فاصله‌ای که میان (توانایی) حل کردن مسأله او به تنهایی، و توانایی حل مسأله او در تعامل با فردی بزرگ‌تر (تواناتر) یا هم‌سال تواناتر وی قابل مشاهده است. با این وصف، معلم یا هم‌سالان تواناتر، به حمایت داربستی^۹ دانش‌آموز می‌پردازند؛ یعنی به او در دامنه تقریبی رشدش کمک می‌کنند؛ و به تدریج این کمک تا برطرف شدن نیاز دانش‌آموز کاهش می‌یابد.

ویگوتسکی، بر این باور بود که رشد شناختی انسان، تنها برخاسته از رشد جسمانی او نیست، بلکه ریشه در عوامل اجتماعی و فرهنگی دارد. بنابراین دیدگاه ویگوتسکی را می‌توان حرکت از دیدگاه انفرادی، به سمت اجتماعی‌شدن رشد شناختی و ساخت دانش، در نظر گرفت. شیخی‌فینی (۱۳۸۱) معتقد است که تأکید ویگوتسکی بر نقش دیگران با زمینه اجتماعی و فرهنگی در یادگیری، مربیان را وادار کرده تا حوزه یادگیری به عنوان فرایندی فردی را، مورد بازنگری قرار دهند. چرا که پیش از این، کانون توجه، اغلب منحصر بر فرد و از طریق کاربردهای آموزش رفتارگرایی و پیازهای قرار داشت.

منابع:

- حاج‌حسینی، منصوره؛ مهران، گلنار. (۱۳۹۰). ویگوتسکی و فریره در آموزش مبتنی بر گفت‌وگو، پژوهش‌نامه مبانی تعلیم و تربیت، ۱(۲)، صص ۳۸-۲۱.
- کرین، ویلیام. (۱۳۸۹). نظریه‌های رشد: مفاهیم و کاربردها، مترجمان: غلامرضا خوی‌نژاد، و علیرضا رجایی، تهران: رشد.
- شیخی‌فینی، علی‌اکبر. (۱۳۸۱). تبیین و ارزیابی دیدگاه سازنده‌گرایی. فصلنامه تازه‌های علوم شناختی، ۱۵(۳)، صص ۷۳-۶۵.

Kumpulainen, K. & Renshaw, P. (2007). Cultures of learning. *International Journal of Educational Research* 46 PP 109-115.

Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society: the development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

6 Internalization

7 Kumpulainen, & Renshaw

8 Zone of Proximal Development

9 Scaffolding

از منظر دیگر طرح موضوعاتی از قبیل شهر پایدار ، مدرسه فردا، مدرسه محله، در دانشگاه ها و مراکز علمی، نشان از باز نگری نقش مدرسه ، در جوامع رو به توسعه دارد.

پیوند مدرسه و محله می تواند، بهره مندی متقابل مدرسه از منابع محلی باشد؛ که مزیت اولیه این مشارکت، صرفه جویی اقتصادی حاصل از آن ، و رفع نابرابری هایی است که در اثر فقدان تسهیلات در بسیاری از محلات یا مدارس ، بروز نموده است (غروی الخو النساری، ۱۳۸۴).

علاوه بر این ، وجود امکانات محلی مناسب در کنار هم شور و سر زندگی بیشتری به محلات خواهد داد. برخوردها بیشتر خواهد شد و این امر به تقویت هویت محله کمک خواهد کرد . از سوی دیگر اگر قرارگاه رفتاری چون مدرسه ، در بطن محله ای طراحی و در تعامل کارکردی با فعالیت های محله، همسو و مشترک باشد، خود قرارگاه رفتاری بزرگتری می باشد که با وجود و حضور الگوهای محلی و محبوب "محله ای" می تواند نقش موثر و پایداری در تقویت انگیزه های تلاش و رشد متعالی نوجوانان و جوانان محله داشته باشد. حضور مستمر و موثر الگوهای موفق و مقبول اجتماعی در مدارس محله ای، می تواند در جذب و هدایت فکری و رفتاری نوجوانان و جوانان تاثیر به سزایی داشته باشد (یوسفی-ناصح ۱۳۹۴)

فایل مقاله فوق " نقش مدرسه محله در احیاء مراکز محله ای و توسعه شهری پایدار در ایران "

نقش مدرسه محله در احیاء مراکز محله ای و توسعه شهری پایدار در ایران

ناصر یوسفی

کارشناسی ارشد معماری، مدرسو مدیر گروه معماری دانشگاه جامع علمی کاربردی سقز
استان کردستان، ایران
nasseh_arch2008@yahoo.com

چکیده:

تجربه طراحی و یا به عبارتی کلی تر، طراحی محیطهای یادگیری برای معماران مختلف دوران معاصر همواره چالش بر انگیز بوده است. معمارهای مختلف در این حوزه به ارائه طرح هایی با توجه به ویژگیهای طراحی خود نموده اند و بعضاً " توانسته اند با توجه به تئوریهای آموزشی و خواست از آموزش به خلق مکانهای مناسب همت گمارند. در نظریه های هنجاری طراحی محیط اظهار نظرهای زیادی راجع به تاثیر طراحی بر تعامل اجتماعی مردم شده است . این موضوع از سالها قبل مورد بحث طراحان شهری بوده و مباحث آن مورد استفاده اکثر طرح های بزرگ معماری نیز می باشد. مدرسه محله بعنوان یک محیط یادگیری نه تنها می تواند عملکردهای مختلفی به خود بگیرد بلکه می تواند به عنوان کانون فرهنگی و اجتماعی محله ، در تعاملات رفتاری و اجتماعی آنان نیز موثر باشد که از مزیت های مهم آن به غیر از مشارکت مردمی ، صرفه جویی اقتصادی حاصل از آن و رفع نابرابری هایی است که در اثر فقدان تسهیلات در بسیاری از مدارس و محله ها در مناطق مختلف کشور از خود بروز دهد و به تقویت هویت محله و احیاء مرکز محله کمک خواهد نمود . در این مقاله که به روش کیفی _ توصیفی صورت گرفته با فرض اینکه مدرسه محله نقش مهمی در ارتقاء تعاملات اجتماعی و احیاء مراکز محله ای دارد، می تواند در توسعه شهری پایدار موثر باشد . از همین رو به بررسی و شناخت مدرسه محله و پتانسیل های آن در جهت توسعه شهری پایدار می پردازد و همچنین با تعریف چنین محیط های یادگیری در محلات سعی در احیاء هویت محله ای و مرکز محله ای بعنوان کانون های مهم شهری در ایران دارد.

واژه های کلیدی:

مدرسه محله، توسعه شهری پایدار ، تعاملات اجتماعی ، مرکز محله ، هویت محله ای

۱- مقدمه

فضاهای آموزشی یکی از حوزه های معماری محیطی هستند که نقش عمده ای را در یک جامعه ایفاء می نمایند . نقش آموزش در توسعه جامعه انکار ناپذیر است . بی توجهی و ناآگاهی در طراحی فضاهای آموزشی در بسیاری از کشورها نتایج نامطلوب خود را نشان داده است. «هرمان هرتزبرگر» معتقد است یک مدرسه از آنجا که به افراد بیشماری تعلق دارد و افراد با نقش های اجتماعی متفاوت در آن سهیم هستند موضوعی بسیار قابل توجه در طراحی است. یکی از مهمترین مسائل در این حوزه ، همدوستی میان تئوری های آموزشی و کاربرد آن در طراحی فضاهای آموزشی است . جستجوی راهکارهای طراحی برای تئوری های رادیکال آموزشی و یا برقراری تعادلی میان طراحی و تئوری آموزشی از مسائل قابل ملاحظه است .

در یک نگاه کلی ، چهار حوزه اصلی مورد توجه در مقوله طراحی محیط های یادگیری عبارتند از :

حوزه ها	ویژگیها
فضایی	خودمانی ، باز ، روشن ، بسته ، فعال ، ساکت ، ارتباط با طبیعت ، یادمانی ، تکنیکی
روانی	آرامش بخش ، ایمن ، لذت بخش ، بازی ، شبیه سازی ، خلق ، تشویق ، روحی ، حس اجتماعی
فیزیکی	گرما ، سرما ، خنکی ، دنج ، لذت بصری ، معطر ، بافت
رفتاری	مطالعه فردی ، همکاری ، کار گروهی ، فعالیت بدنی ، نوشتن ، خواندن ، کار با کامپیوتر ، موسیقی ، تئاتر، ارائه ، طراحی ، ساخت ، آموزش ، استراحت ، بازی

جدول ۱-۶ . حوزه های اصلی محیط های یادگیری

منبع : (کامل نیا ، دوازده ، ۱۳۸۸)

این حوزه ها موجب توجه به جنبه های مختلف در طراحی فضاهای آموزشی بوده است و الگوی های مختلف طراحی آموزشی را به همراه دارد . در این تحقیق که به روش کیفی _ توصیفی صورت گرفته با فرض اینکه الگوهای رفتاری موفق و مقبول دانش آموزان ارتباط تنگاتنگی با محیط و فضاهای آموزشی طراحی شده خواهد داشت. و مدرسه محله به عنوان قرارگاهی رفتاری در محله می تواند به تعاملات رفتاری دانش آموزان در محله کمک کند. پس مدرسه محله می تواند بعنوان یک مرکز محله عمل نموده و در توسعه پایدار شهری نقش بسزایی داشته باشد .

هدف از این پژوهش بررسی رفتارها و عملکردهای دانش آموزان به منظور شناخت نیازهای رفتاری برای طراحی مکان های رفتاری مناسب آنها در طراحی معماری مکانی بنام مدرسه محله می باشد و از آنجایی که ویژگی های یک قرار گاه رفتاری مناسب باید ارتقاء دهنده سطح رفتار نیز باشد ، به ویژگی های روانشناختی دانش آموزان بر اساس دیدگاه مطرح در حوزه بوم شناختی یا روانشناسی اکولوژیک بپردازد. و در مجموع با طراحی و تعریف چنین مدرسه ای که می تواند در ارتباط تنگاتنگی با محله باشد ضمن آنکه می تواند به احیاء مراکز محله بیانجامد و با مفاهیم مراکز محله ای که در ایام گذشته در ایران توانسته بود هویت شاخصی معرفی نماید ؛ در توسعه پایدار محله و شهر نیز می تواند نقش بسزایی ایفاء نماید، بنابراین می توان اهداف ویژه پژوهش را چنین معرفی نمود :

- شناخت الگو های رفتاری یا سلسله رفتار دانش آموزان و ارائه طراحی معماری مناسب جهت پاسخگویی به این رفتار ها.

- شناخت الگو های رفتاری و واکنش های رفتاری دانش آموزان نسبت به محیط طراحی شده

- شناخت نقش مدارس محله ای در احیاء مراکز محله
- بررسی نقش مدارس محله ای بعنوان مرکز محله در توسعه پایدار شهری در ایران

۲- بیان مسئله

در طول چند دهه گذشته با رشد جامعه مدنی در ایران و افزایش نیازهای آموزشی و فضاهای آموزشی، مدارس بسیاری احداث شد که بدون در نظر گرفتن مسائل روانشناختی و رفتارهای محیطی دانش آموزان و تنها در جهت گسترش فضاهای آموزشی عمل نموده است. به نظر روانشناسان، محیط قرارگاه آموزشی باید به گونه ای باشد که هم یادگیری آسان شود و هم خوشایند باشد. عوامل محیطی (محیط فیزیکی - معماری) می توانند، در ارتباط متقابل با عوامل غیر محیطی، فرایند یادگیری را به شدت تحت تاثیر قرار دهند و گاه به یادگیری و آموزش کمک کنند و گاه مانع از آن شوند (مرتضوی، ۱۳۸۷). پیوند مدرسه و محله می تواند بهره مندی متقابل مدرسه از منابع محلی باشد که مزیت اولیه این مشارکت، صرفه جویی اقتصادی حاصل از آن و رفع نابرابری هایی است که در اثر فقدان تسهیلات در بسیاری از محلات یا مدارس بروز نموده است. علاوه بر این، وجود امکانات محلی مناسب در کنار هم، شور و سرزندگی بیشتری به محلات خواهد داد. برخوردها بیشتر خواهد شد و به تقویت هویت محله کمک خواهد نمود. از سوی دیگر قرارگاه رفتاری چون مدرسه در بطن محله ای طراحی و در تعامل کارکردی با فعالیت های محله همسو و مشترک باشد خود قرارگاه رفتاری بزرگتری می باشد که با وجود و حضور الگوهای محلی و محسوب "محله ای" می تواند نقش موثر و پایداری در تقویت انگیزه های تلاش و رشد متعالی نوجوانان و جوانان محله داشته باشد. حضور مستمر الگوهای موفق و مقبول اجتماعی که در مدارس محله ای و از این قبیل مکان ها مانند: کتابخانه های محله، مساجد و انجمن های علمی و فرهنگی در محله می تواند در جذب و هدایت فکری و رفتاری نوجوانان و جوانان تأثیر بسزایی داشته باشد.

به عبارتی دیگر می خواهیم الگوهایی رفتاری در این مدرسه محله معرفی شود که با حضور این دانش آموزان در محیط محله به ارتقاء رفتاری محله کمک شایانی داشته باشد. در ضمن اعتقاد بر این است که این الگوهای رفتاری ارتباطی تنگاتنگ با محیط مدرسه و فضاهای آموزشی آن دارد که می توان از موضوعات روانشناسی محیطی، برنامه ریزی کالبدی و همچنین از نظریه های روانشناسی «یادگیری» اسکینر و ثرونداک و همچنین نظریه «یادگیری اجتماعی» از بندورا و مفاهیم «انتقال یادگیری» و «یادگیری اجتماعی» کمک های ارزنده ای برای طراحی فضاهای معماری که جزو فضاهای آموزشی است بهره برد. می خواهیم بدانیم مدرسه محله به عنوان یک قرارگاه رفتاری چگونه می تواند در تعاملات رفتاری دانش آموزان در محله موثر بوده و به ارتقاء الگوهای رفتاری محله کمک نماید؟ چه پتانسیل های ویژه مدرسه می تواند در خدمت محله باشد؟ و رابطه مدرسه محله با الگوهای توسعه پایدار شهری در ایران با توجه به نظریه های برنامه ریزی و طراحی شهری چگونه است؟

تعریف اولیه مدرسه محله که مبنای مباحث این تحقیق قرار خواهد گرفت، مدرسه ای است با تمام فعالیت های متنوع و خاص که در عین اینکه عملکرد آموزشی خود را مستقلاً انجام می دهد، قابلیت تعامل با محله در بهروری از امکانات را نیز دارد. به عبارتی دیگر، امکانات آموزشی مدارس می تواند پایه ای در آموزش بزرگسالان قرار گیرد و امکانات کمک آموزشی، نظیر فضای سبز، زمین ورزش، سالن اجتماعات و ... با برنامه ریزی مناسبی به عنوان پارک محله، ورزشگاه محله، سینمای محله یا بخشی از آن عمل نمایند (غروی الخوانساری، ۱۳۸۳).

با توجه به موارد مطرح شده و لزوم توجه به عوامل رفتاری و روانشناختی به محیط های آموزشی که بر شناخت و یادگیری دانش آموزان تأثیر بسزایی دارد و همچنین شناخت پتانسیل های خاص این محیط ها می تواند به ارتقاء قابلیت های آن در محله منجر و در سازماندهی محله و احیاء ارزش های محله که در جامعه مدرن به فراموشی سپرده شده ایفای نقش نماید. نیل به این مطلب که طراحی مدارس تا به امروز از الگوی ثابت و نامناسبی پیروی می کرده که تامین کننده نیازهای روانشناختی و رفتاری دانش آموزان نبوده است، لزوم انجام

پژوهشی را ایجاد می سازد که هدف از آن تعیین اصولی راهبردی در طراحی مدارس اجتماعی یا مدارس محله است که هم کمک به یادگیری دانش آموزان نموده و هم به رشد رفتارهای اجتماعی آنها کمک نموده و از سوی دیگر نقش شهری خود را با مرکزیت محله ای به سازماندهی و ارتقاء رفتاری محله ایفا نماید.

بنابراین با طراحی چنین مدرسی می توان مراکز محله ای را احیاء نمود که در تمامی اتفاقات محله و خانواده ها نفوذ نموده - چرا که اعتقاد داریم دانش آموزان می توانند نقش تاثیرگذاری در خانواده و محله ایفاء نمایند- پس با مرکزیت مدرسه می توان رگ های پویا و خونی فعالی در بدنه محله و نهایتاً شهر با هدفمندی خاصی جریان داد که به توسعه پایدار شهری با هویت و ویژگی های خاص ایرانی همراه باشد و بدین ترتیب از اتفاقات و تهاجمات فرهنگی و غیر هویتی کاسته و با حفظ هویت و اعتماد بخشی به جامعه و برنامه ریزی و هدفمند نمودن رفتارهای مردم محله، آنها را به حال خودشان رها ننموده و به جامعه ای پایدار و با هویت دست یابیم .

۳- سوابق تحقیق

پیشینه ایده مدرسه محله در تئوریهای غربی تحت عنوان مدارس اجتماعی^۱ و همچنین در معماری سنتی ایران، به نوعی قابل رد یابی است . نظریه مدارس اجتماعی ، اولین بار در دهه ۳۰ میلادی در آمریکا ، با هدف برآورد کردن نیازهای آموزشی ، فرهنگی و اجتماعی مطرح شد . بطور تقریباً همزمان در انگلستان ، مدارس اجتماعی با اهدافی چون برآورد نمودن نیازهای کودکان و بزرگسالان در رابطه با یادگیری ، گذراندن اوقات فراغت ، برقراری ارتباط با دیگران و ... ساخته شدند . اما این ایده به دلیل مشکلات ناشی از جنگ جهانی دوم و پیامدهای آن تا اواخر دهه ۶۰ و اوایل دهه ۷۰ رواج نیافت . در مورد اهداف اصلی مطرح شده در دوران جدید جهت ایجاد مدارس اجتماعی می توان گفت که در آمریکا این نظریه به عنوان ابزاری جهت اختلاط نژادها و طبقات مختلف اجتماع به کار رفته است و در انگلیس ، مدافعین اینگونه مدارس ، آنها را به عنوان ابزاری برای پرورش و توسعه حس شهروندی و تضمین برابری دسترسی به تسهیلات عمومی در نظر گرفته اند (غفاری ، ۱۳۷۷) .

برخی نمونه های این مدارس نظیر مدرسه آنگل پارک^۲ در استرالیا و یا استیل شاپ^۳ ، در آلمان اهدافی نظیر رفع کمبودهای محلات فقیر نشین و ایجاد عدالت اجتماعی را دنبال می نمودند (Curtis ، ۲۰۰۳) . مدرسی نظیر مرکز فرهنگی مورنینگتون^۴ واقع در یکی از جزایر بومی استرالیا، با اهدافی نظیر ارزشهای بومی و ایجاد رابطه میان نسل های جدید و پیشین تاسیس شده اند (Kennedy ، ۱۹۷۸) .

ایده مدارس اجتماعی، به نحوی در معماری سنتی ایران نیز مطرح بوده است . در محلات سنتی، فضای مدرسه ، تنها به درس و بحث منحصر نبوده، بلکه اهالی هر شهر و محله، در ایام و مناسبت های خاص، از آن استفاده می کردند . برخی از مجالس وعظ ، سوگواری و مجالسی که به مناسبت فوت یکی از علما یا سرشناسان شهر برقرار می شد ، در مدرسه ها برگزار می گردید. نمازخانه و مسجد متعلق به هر مدرسه، در وقت نماز های روزانه ، علاوه بر طلاب، در خدمت اهالی محله و شهر نیز قرار می گرفت. در دوره قاجاریه، علاوه بر آنکه مجلس عزاداری در ایام محرم در بعضی از مدرسه ها تشکیل می شد، در تعدادی از آنها ، مراسم تعزیه نیز برگزار می گردید. به همین جهت بانیان این مدرسه ها ، پیش بینی های لازم برای تامین وسایل و هزینه ها و سفارش های لازم را در وقف نامه ها ذکر می کردند (سلطانزاده ، ۱۳۶۴) .

^۱ - community school !!!!!

^۲ - Anglepark !!!!!

^۳ - Steilshoop !!!!!

^۴ - Mornington !!!!!

۴- اصل مطلب

برایان لاوسون از تئوریسین های مشهور در طراحی معماری اعتقاد دارد که : از میان تمام پروژه های معماری که می بایست طراحی شوند هیچیک نمی تواند به اندازه طراحی مدرسه جذاب و دل انگیز باشد چرا که به بسیاری از فعالیت های مهم انسانی و آموزش و رشد کودکان می انجامد ... (لاوسون ، ۱۳۸۴). اصلی ترین معیار طراحان در فرآیند طراحی توجه به فرم و جنبه های زیبایی شناختی آن بود . از این رو روان شناسان معتقد بودند که طراحان نیازهای واقعی و روزمره استفاده کنندگان را قربانی خواهش های زیبای شناسانه و انتزاعی خویش می سازند و لذا مردم را بیش از پیش با محیط طراحی شده نامانوس ساخته اند (مطلبی ، ۱۳۸۰). بر خلاف روان شناسی سنتی که پژوهش های انجام شده در آن توجهی به ارتباط بین رفتار انسان و محیط کالبدی او نداشت در روانشناسی بوم شناختی این مفهوم (ارتباط انسان با محیط یا بوم خویش) بکار می رفت تا به گونه ای روز افزون مورد توجه قرار گیرد. همچنین این موضوع مورد توجه قرار گرفت که آدمی برای حل مشکلات خود نه تنها بر محیط تاثیر می گذارد بلکه بر سایر افرادی که در استفاده از محیط با او شریک هستند نیز تاثیر گذار است.

لذا بر همزیستی پایدار بر کره زمین و برقراری رابطه ای دو سویه بین محیط وانسان و روابط بین فردی میان انسانها توجه به فرهنگ ها و نگرشها و ارزش ها و اعتقادات آنها مورد توجه روانشناسان قرار گرفت. در روانشناسی سنتی مطالعه عناصر محیطی مجزا از محیط روزمره مردم در آزمایشگاه ها بررسی می شد و این گونه روانشناسی تنها درصد یافتن "پاسخ های معین" به "کنش های" کنترل شده بود . آنچه امروزه در روانشناسی به مدل " محرک و پاسخ " مصطلح است. روانشناسی مدرن با پیش فرض تاثیر غیر مستقیم محیط کالبدی بر رفتار انسان که در نهایت خود را ملزم به بررسی محیط های معماری و شهری می ساخت از یک سو و از سوی دیگر توجه به طراحان محیطی در جهت برطرف ساختن نیازهای مشتریان و استفاده کنندگان فضاهای طراحی شده باعث گردید تا آشنایی روانشناسی با حرفه طراحی و برعکس آغاز گردد و در نتیجه نطفه دانشی نو و یا پارادایمی جدید به نام " روان شناسی محیطی " بسته شود (مطلبی ، ۱۳۸۰). مسئله ی لزوم تعمیم مدارس و اهمیت آن در سرنوشت ملل از مسائلی است که پس از انتشار افکار دموکراسی و پیدایش حکومت های ملی در جهان، بحث در آن از موارد بدیهی است. چیزی که امروز نظر ملت های متمدن را به خود جلب نموده، بحث در چگونگی مدارس و طریقه ها و سبک های جدید تعلیم و تربیت است. مبدأ این توجه پیشرفتهای شگفت انگیز و سریعی است که در این چند قرن اخیر در تمام شعب و علوم و صنایع پدید آمده مخصوصاً در تعلیم و تربیت که از مهم ترین احتیاجات هر ملت زنده است، آرا و نظریات سودمندی به ظهور پیوسته است. واژه ی دیوار برای مردمانی که در دنیای مدرن زندگی می کنند معنایی فراتر از یک تعریف در معماری دارد در دنیای مدرن دیوار فاصله ای است که دیگران یا نیروهای اقتدار میان ما و آنچه می خواهیم می کشند . دیوار فاصله ای است که ما میان خودمان و آنچه دوست نداریم با آن در تماس باشیم می کشیم. دیوار مجموعه ای از موانع است که به ما تحمیل می شود "مدرسه ی بدون دیوار " اصطلاحی در روانشناسی محیط است و به مدرسی اطلاق می شود که در آنها یادگیری مهم تر از آموزش است این مدارس محیطی را فراهم می آورند که در آن، یادگیری بچه ها مؤثرتر و لذت بخش تر است.

پیوند مدرسه و محله می تواند بهره مندی متقابل مدرسه از منابع محلی باشد که مزیت اولیه این مشارکت ، صرفه جویی اقتصادی حاصل از آن و رفع نابرابری هایی است که در اثر فقدان تسهیلات در بسیاری از محلات یا مدارس بروز نموده است (غروی الخوانساری ، ۱۳۸۴). علاوه بر این، وجود امکانات محلی مناسب در کنار هم ، شور و سرزندگی بیشتری به محلات خواهد داد . برخوردها بیشتر خواهد شد و به تقویت هویت محله کمک خواهد نمود. از سوی دیگر قرار گاه رفتاری چون مدرسه در بطن محله ای طراحی و در تعامل کارکردی با فعالیت های محله همسو و مشترک باشد خود قرارگاه رفتاری بزرگتری می باشد که با وجود و حضور الگوهای محلی و محسوب " محله ای " می تواند نقش موثر و پایداری در تقویت انگیزه های تلاش و رشد متعالی نوجوانان و جوانان محله داشته باشد. حضور مستمر الگوهای موفق و مقبول اجتماعی که در مدارس محله ای و از این قبیل مکان ها مانند : کتابخانه های محله ، مساجد و انجمن های علمی و فرهنگی در محله می تواند در جذب و هدایت فکری و رفتاری نوجوانان و جوانان تأثیر بسزایی داشته باشد.

ویژگی های خاص محیطی متأثر از دو مقوله معماری و آموزش نظیر نور ، رنگ و ... ، بویژه تاثیر فضای آموزشی بر کیفیت آموزش و رفتار دانش آموزان و معلمان ، سبب رابطه بسیار تنگاتنگ میان معماری و آموزش شده است. والتر گروپیوس^۹ در این مورد می گوید: « اگر محیط آموزشی بخواهد زمینه ای ثمر بخش برای نسل آینده باشد ، محیط و ساختمان هایش می بایست خلاقه باشند ، نه تقلید شده (شاطریان ، ۲۲۴، ۱۳۸۷) محیطی محرک برای آزاد کردن اندیشه و بیان خلاقه ».

دودوک هلندی با وجود تاثیر از فرمالیسم "د استیل" اوایل قرن بیست دستور زبانی برای طراحی شهری تدوین میکند که در آن مسکن ارزان قیمت و مدرسه جایگاه ویژه ای دارند او به مدارس به عنوان نقاط شاخص در بافتهای شهری نگاه میکند. معماران نسل بعدی (در سالهای پس از جنگ) فرصت بیشتری برای تطبیق پذیری تئوریهای آموزشی با طرحهای معماری صرف میکنند و طرحهای افرادی مانند شارون و هرترز برگروالدوروسی و... به ویژگیهای مفهومی خاصی دلالت دارد.

در مدارس کشور ما و نوع نگاهی که در موضع طراحی فضاهای مدارس می شود ، تنها توجه به نیازهای درونی مدرسه و آنچه در درون آن اتفاق می افتد معطوف می باشد و آنچه که از مدرسه بر بسیاری از پندارهای ذهنی ما نقش بسته ، محیطی است صرفاً" برای آموزش دانش آموزان بگونه ای که مدت زمان مشخصی را در آن سپری می نماید و پس از طی شدن آن ، مدرسه را ترک می نمایند ، بنابراین نگاه به مدرسه به عنوان یک مرکز اجتماعی و مکانی برای یادگیری همسایگی های خود وجود ندارد و یا در مواردی اندک تنها به صورت مشارکت های مقطعی یا استفاده از امکانات مدرسه در موارد خاص است (کامل نیا ، ۷۷ ، ۱۳۸۸).

با نگاهی به گذشته مدارس ایران ، در برخی موارد شاهد نمونه هایی هستیم که نگاهی اجتماعی به مدرسه به صورت استفاده از فضای مدرسه برای فعالیت هایی غیر از آنچه منحصر به کلاس درس است وجود داشته است . به طوری که متضمن بخشی (هرچند اندک) از آنچه به عنوان اهداف توسعه ارتباط اجتماعی یاد شد ، بودند اند اما باید به این نکته اشاره داشت که این ارتباط ، یکی از شاخصه هایی است که در طرح مدارس محله ای در نظر گرفته می شوند و آنچه در طرح این الگوها مد نظر است ، روش طراحی و برنامه ریزی با استفاده از مشارکت استفاده کنندگان از فضاست ، چیزی که در حال حاضر در مدارس ما نمایان است ، کمرنگ بودن ارتباط موثر مدرسه و جامعه و عدم دخالت استفاده کنندگان مدرسه در طرح مدارس است (کامل نیا ، ۷۷ ، ۱۳۸۸).

مدارس آینده به دنبال گسترده کردن خود برای انجام فعالیت های وسیع در خدمت اجتماع هستند . در حقیقت در آینده مدرسی موفق ترند که به میزان بیشتری از جامعه خود تعلق داشته باشند ؛ به عبارتی مدرسه به عنوان یک نقطه مشترک به حساب می آید نه خط تقسیم نسل ها . این موضوع همان بسط ایده های « دیویی » است که معتقد است : « ما نه تنها در جامعه دموکراسی به آموزش نیازمندیم ، بلکه به دموکراسی در آموزش نیز نیاز داریم ».

تعریف اولیه مدرسه محله که مبنای مباحث این رساله قرار خواهد گرفت ، مدرسه ای است با تمام فعالیت های متنوع و خاص که در عین اینکه عملکرد آموزشی خود را مستقلاً انجام می دهد ، قابلیت تعامل با محله در بهروری از امکانات را نیز دارد . به عبارتی دیگر ، امکانات آموزشی مدارس می تواند پایه ای در آموزش بزرگسالان قرار گیرد و امکانات کمک آموزشی، نظیر فضای سبب، زمین ورزش ، سالن اجتماعات و ... با برنامه ریزی مناسبی به عنوان پارک محله ، ورزشگاه محله ، سینمای محله یا بخشی از آن عمل نمایند. این مدرسه برخلاف مدارس دیگر دیوار های آن برداشته شده (مدرسه بدون دیوار) و حیاط و محوطه سبز مدرسه در ساعات تعطیلی مدرسه و یا ایام تعطیلات ، به عنوان فضای سبز محله عمل نموده و به افزایش تعاملات اجتماعی محله کمک می کند. از امکانات این مدرسه با برنامه ریزی حساب شده می توانند در ساعات کار مدرسه بصورت همزمان و یا نوبتی استفاده گردد و همچنین می توان حضور اولیاء دانش آموزان را همراه فرزندانشان در بعضی از فعالیت های پیش بینی شده ، احساس نمود . از پیامدهای این پیوند مدرسه و محله می تواند بهره

^۹ - Walter Gropius !!!

مندی متقابل مدرسه از منابع محلی باشد، به طوریکه امکانات موجود محله نظیر کتابخانه محله یا پارک محله و همچنین امکانات شخصی افراد محلی از قبیل نیروهای متخصص یا کارگاه های محلی می توانند از فعالیت های مدرسه در صورت لزوم، پشتیبانی نمایند.

به وجود آوردن ارتباط میان مدرسه و جامعه چندنا ساده نیست و موانع مختلفی از سوی دانش آموزان، مدیران، معلمان، خانواده اه و دیگر اعضای جامعه وجود دارد اما نیاز به ساختن مدرسه و طراحی آن به گونه ای که به بچه ها کمک نماید تا بصورت یک شهروند موثر و فعال در جامعه نقش ایفاء نمایند و از سویی فرصت هایی را برای اجتماع اطراف خود، برای بودن در جریان مداوم آموزش و مشارکت اجتماعی فراهم آورند، یک نیز ضروری به نظر می رسد و ایده مدرسه محله یا مدارس اجتماعی به عنوان الگوی مورد نیاز برای رسیدن به اهداف فوق، چند سالی است که تحقیقات را در حوزه های طراحیو برنامه ریزی مدارس به خود معطوف ساخته است.

در نظریه های هنجاری طراحی محیط اظهار نظرهای زیادی راجع به تاثیر طراحی بر تعامل اجتماعی مردم شده است. این موضوع از سالها قبل مورد بحث طراحان شهری بوده ولی مباحث آن مورد استفاده اکثر طرح های بزرگ معماری نیز می باشد (لنگ، ۱۳۸۳، ۱۷۹) (مرکزیت کارکردی به سهولت دسترسی به امکانات مشترک گروهی، دفعات استفاده از آن و زمان استفاده از قرارگاهها و مکانهای رفتاری گفته می شود) (لنگ، ۱۳۸۳، ۱۷۹). هربرت گنز در مطالعه لویتاون، دریافت که مجاورت مکانی تنها یکی از زمینه های ایجاد تعامل اجتماعی است (لنگ، ۱۳۸۳، ۱۸۵). به همین ترتیب می توان قرارگاه رفتاری ای بنام مدرسه محله در بطن محله که در همسایگی فضاهای مسکونی به تعاملات اجتماعی محله کمک کرده و با پدید آوردن الگوهای شایسته ای به هویت محله و ... کمک کند. بسیاری از جوامع در حال یاد گرفتن این مطالب هستند که مدرسه و فضاهای آن با دیگر سازمانها مانند اداره ها، مراکز درمانی، موزه ها و ... قابل ارزش است. در حقیقت این مطلب یک موضوع تئوریک نیست بلکه در برخی از مناطق دنیا در حال اجراست و سودمندی آن محقق شده است؛ چنانکه برخی از مدارس که دارای فضاهایی مشترک با مراکزی نظیر مراکز محله ای، مراکز خدمات شهری، مراکز تجاری شهر، موزه ها و ... هستند نتایج مثبتی نشان داده اند.

در طرح مدارس اجتماعی این مساله که چطور می شود مشارکت معنی داری از اجتماع در مدارس ایجاد کرد و چطور می شود افراد بیشتری را در جامعه، علاوه بر گروه اندکی که در فعالیت های مدرسه شرکت می نمایند، جذب نمود از یکسو، و از سویی دیگر اینکه چطور می شود نشان داد که مشارکت فعالی که از آن ذکر می شود نتیجه مثبتی بر دانش آموزان و اجتماع دارد، به عنوان موضوعات مهم مد نظر قرار دارند. در سالهای اخیر و به خصوص در دهه گذشته چنان که ذکر شد توجه عمده محققان در طراحی مدارس به سمت استفاده اجتماعی از مدرسه و یا بالابردن کارکرد اجتماعی مدارس معطوف بوده است و مدارس به عنوان مراکز اجتماعی در همسایگی هایی که قرار دارند، نقش فعال و پویای خود را جستجو می کنند (کامل نیا، ۷۸، ۱۳۸۸).

پس با این توصیفات می توان گفت که مدرسه محله: نوعی از مدارس اجتماعی است که دربرخی از موارد به مدارس تمام وقت یا مدارس توسعه دهنده خدمات خوانده می شوند. این نوع مدارس مراکز آموزشی هستند که آموزش های مرسوم را که در یک مدرسه وجود دارد با دامنه وسیعی از فعالیت های مورد نیاز جامعه حمایت و فرصتهایی را برای توسعه و ارتقاء یادگیری دانش آموزان فراهم می سازد. مدارس محله ای نقش بسیار مهم و تاثیر گذاری در زندگی بچه ها، خانواده ها و اجتماع دارد تا یک شبکه گسترده را برای حمایت های لازم در جهت رشد موثر دوران جوانی بچه ها فراهم سازد. برخی از برنامه هایی که در این مدارس وجود دارد مشتمل بر فعالیت های فوق برنامه، برنامه های فرهنگی - تفریحی، خدماتی درمانی و بهداشتی، خدمات اجتماعی، برنامه های حمایتی خانواده ها، آموزش و ... می باشد. در بسیاری نمونه ها، مدارس محله ای نه تنها در ساعات روز مدرسه، بلکه در بعد از آن، شب ها و آخر هفته ها نیز در تمام طول سال فعالیت می نمایند. و جمعیتی که آنها تحت پوشش خود قرار می دهند، دانش آموزان، خانواده هایشان و جامعه اطراف آنها می باشد.

به عبارتی دیگر فعالیتی مرکز گونه برای محله دارد که در گذشته های نه چندان دور مراکز محله ای چنین کارکردهایی را برعهده داشتند. پس این مدارس همچون مراکز محله ای می تواند عمل کند و کانونی برای تصمیم گیری ها، اجتماع ها، اتفاقات فرهنگی و اجتماعی

Ø اقتصادی - ... محله باشد با این ویژگی که کاربری آموزشی آن برای حضور مداوم دانش آموزان در کنار جمع های اجتماعی محله در این مکان به رشد اجتماعی دانش آموزان کمک کرده و همچنین باعث ارتقاء آموزش دانش آموزان و آینده نگری آنها برای پیدا نموده مسیرهای زندگی در آینده شخصیت رفتاری، کاری، زندگی و ... می باشد. مشارکت و ضمانت ها اجرایی مناسب، کلید های موفقیت این فرآیندها ست.

۴-۲ - ادراکات محیطی

ادراک^{۱۰} فرایند کسب اطلاعات از محیط اطراف انسان است. این فرآیند فعال و هدفمند است. ادراک نقطه ای است که شناخت و واقعیت به هم می رسند. برای شرح و تبیین چگونگی ادراک محیط تلاشهای زیادی شده است. بویژه کوشش هایی که برای پیشبرد فلسفه زیبایی شناسی انجام شده، مبانی نظری طراحی محیط را تحت تاثیر قرار داده است (لنگ، ۹۷، ۱۳۸۳). ادراک انسان از محیط از محوری ترین مقولات در روانشناسی محیطی است. «ادراکی محیطی» فرآیندی است که از طریق آن انسان داده های لازم را براساس نیازش از محیط پیرامون خود برمی گزیند. لذا ادراک فرآیندی هدفمند است و به فرهنگ، نگرش و ارزش حاکم بر تفکر ادراک کننده بستگی دارد. از این رو فرایند ادراک همواره با «شناخت» انسان از محیط همراه است. در حقیقت «ادراک محیطی» از تعامل «ادراک حسی» و «شناخت» که در ذهن انسان و در روان آنها تجربه شده اند حادث می شوند. در این فرآیند نقش محیط به عنوان عاملی اساسی در رشد، توسعه و در نهایت در یادگیری مورد توجه قرار می گیرد.

در جغرافیای رفتار به هنگام بحث در مفاهیم محیط، روی نگرش های زیر اعتبار علمی قائل می شوند (شکوهی، ۱۲۱، ۱۳۸۶):

- ۱ Ø همه محیط های فیزیکی، به صورت گریز ناپذیر با نظام ها اجتماعی پیوند می خورند.
 - ۲ Ø انسان، بیش از آنکه بصورت یک عامل (برون ذاتی) در محیط بشمار آید، جزء یکپارچه محیط خود می باشد.
 - ۳ - تفاوت های عمده ای میان محیط مشهود و محیط واقعی وجود دارد.
 - ۴ _ محیط ها می توانند به منزله مجموعه ای از تصویر های ذهنی شناخته شوند و مورد ارزیابی قرار بگیرند.
 - ۵ _ محیط ها، ارزش نمادین دارند.
- پس ادراک یک فرآیند آگاهی است که در نتیجه ی اطلاعات دریافت شده از دنیای واقعی (محیط طبیعی و انسانی) به وسیله دریافت کننده های ادراکی در ذهن فرد ضبط می شود و سپس در رابطه با دخالت عوامل گروهی، فرهنگی و قومی اشخاص و همچنین دخالت خصوصیات ساختاری فردی آنها نظیر پایگاه اجتماعی Ø اقتصادی، سن، جنس، تعلیم و تربیت، شغل، تجربه، عامل ترس، رنج، امید، مدت اقامت در یک محل، استعداد های ذهنی، سیستم های شخصیتی و انگیزه ی احساسات فرد نقشه های ذهنی را سازماندهی می کند و نقشه های ذهنی نمودی از آگاهی، تصویری از یک مکان و یا یک محیط است که بعنوان نماینده سازمان یافته از واقعیت در مغز یک فرد بسط یافته و به عنوان نتیجه ای از اطلاعاتی که دریافت شده، محفوظ، قابل احضار و تفسیر شده است. نقشه های ذهنی به نوبه خود بروی تصمیم گیری و انتخاب فردی تاثیر می گذارند و در نهایت رفتار شخص را تعیین می کند (بهفروز، ۷۱-۳۱، ۱۳۷۰).

۴-۳ - مدرسه محله و توسعه پایدار شهری

نقش مدرسه محله را می توان در ابعاد و وجوه متفاوتی در ارتباط با شهر بررسی نمود:

- ۱- ۴ Ø - بازیابی سلامت عمومی از طریق! طراحی فضاهای! شهری: از راهکارهای ارتقای سلامت جسمی و روانی! از طریق برنامه ریزی و طراحی هدفمند در اجرای مدارس محله ای می توان به موارد زیر اشاره نمود:

ا! ! ! perception!!

۱) فعالیت فیزیکی و پیاده روی! الگویی از زندگی سالم شهری! است که وجود پیاده رو ها ، پیاده راه ها ، مراکز و میادین! تجمع و استراحت و مسیر های! دوچرخه! زمینه ساز بروز آن است.

۲! الگوهای نوین شهرسازی و طراحی محلات مسکونی! مانند شهرسازی نوین ۵ سنت گرایی نوین -! طبیعت گرایی، طراحی براساس شبکه حمل و نقل عمومی و طراحی محلات پیاده گرا از نگرش های قابل توجه در ارتقای سلامت عمومی محسوب می شوند که بایستی متناسب با فضا و زمان مورد توجه قرار گیرند.

۳) الگوهای مختلط! و متراکم کاربری اراضی منجر به ایجاد تنوع و تراکم فعالیت ها و افراد حاضر و فعال در فضاهای شهری می شود.

۴) توجه به موضوع امنیت و ایمنی در! فضاهای شهری از طریق نورپردازی خیابانی! و برنامه ریزی تداوم زندگی در فضاهای باز در ساعات خلوت مانند اواخر شب می تواند زمان حضور شهروندان را در این فضاها تمدید و تضمین نماید.

۵) ارتقای تعاملات اجتماعی و فرهنگ همسایگی از طریق تدابیر طراحی مناسب از قبیل کاشت گیاهان و درختان و طرح معماری منظر در حریم بلافاصل همسایگی! واحد های مسکونی در ارتقای نشاط و پیوند های اجتماعی موثر است.

۶) طراحی فضاهای عمومی! و مدنی شهری که عرصه بروز افکار و تعاملات مدنی و اجتماعی شهروندان بوده و از طریق جلب مشارکت های عمومی شهروندان علاوه بر کمک به اداره جامعه به سلامت و نشاط و شادابی اجتماعی شهروندان نیز منجر می شوند.

۷) طراحی فضاهای مطلوب از نظر زیبایی شناسی و معماری و منظر خیابانی که استفاده کنندگان از حضور در آن فضا حس عمومی مطلوبی داشته! و به تداوم حضور در آن تشویق شوند.

۸) طراحی مجتمع های! سکونتی در ارتباط با مظاهر طبیعت و انرژی های تجدید پذیر که با تنوع و انعطاف پذیری! کافی! پذیرای حضور و فعالیت گروه های مختلفی از ساکنان بوده و عرصه های متنوع فعالیتی را در اختیار افراد قرار دهد!

۲- ۴۰۳ - توجه به محلات در طراحی! شهری ، نشاط و تعامل اجتماعی : هر پدیده ای در جامعه، یک وجه اجتماعی و فرهنگی دارد. چون هر جا انسان ها کنار هم قرار می گیرند و اجتماعی را شکل می دهند، در اثر کنش و تعاملات متقابل، وجوه مختلف اجتماعی و فرهنگی خود را نشان می دهند. زندگی مدرن شهری با تراکم جمعیت از یک سو و تراکم اخلاقی از سوی دیگر، مناسبات و روابط اجتماعی را سرد، شکننده و بی!روح می!کند. در چنین فضایی همکاری و مشارکت به حداقل می!رسد، روابط اعتمادآميز اجتماعی به حداقل می!رسد و غریبگی ناشی از تراکم، فضای مناسب و مساعدی برای جرم و بزهکاری فراهم می!کند. احیای روابط محلی و محله!ای راهی برای فائق!آمدن بر چنین مشکلاتی است (یوسفی ، ۱۳۸۸).

رعایت نگاه محله!گرایانه، این مهم را ثابت می!کند که هر مرکز فرهنگی به نوعی مدیر وضعیت فرهنگی پیرامون محله شهری خود است. پذیرفته نیست که در زندگی با همسایگی یک مرکز فرهنگی، ناهنجاری!های بارز فرهنگی و اجتماعی نمود یابد. محله!گرایی دارای دو مؤلفه انس با محله و تعامل با نهادهای محلی می!باشد. انس با محله به معنای اعتمادسازی و ورود به زندگی و روابط اجتماعی یک محله است. تعامل با نهادهای محلی به معنای مشارکت!های مالی یا به دوش کشیدن وظایف سایر نهادها نیست. هر نهاد، کارکرد اجتماعی و فرهنگی و هنری خود را دارد و تعامل نهادهای محلی به معنی بهره!گیری از ظرفیت!ها و منابع مشترک برای مدیریت فرهنگی یک محله است. امروزه مرز تفکیک بین محلات را خیابان!ها تشکیل می!دهند، در صورتی که این نوع مرزبندی نه فقط در ریشه، بلکه در سنت محله!بندی نیز وجود ندارد.

۳- ۴۰۳ - کاهش آسیب، افزایش امنیت و سلامت : محله!گرایی نتایج مثبتی در ایجاد روابط بهینه! فرهنگی و اجتماعی به ارمغان می!آورد. شناسایی و به!کاربری ظرفیت!ها و استعدادهای محله!ای، تمرکززدایی در تصمیم!گیری!های شهری، افزایش توانمندی مردم در مقابله با بلایا، کاهش آسیب!پذیری، ایجاد نظم اجتماعی، گسترش خدمات آموزشی و فرهنگی، ارتقاء روابط در سطح محلات، افزایش امنیت اجتماعی، ایجاد مدیریت پایین به بالا در نهایت، تعادل بین عرضه و تقاضا را در حوزه مدیریت شهری به متعادلان اهدا می!کند. » فضای باز خصوصی روابط همسایگی را رشد می دهد و روابط اجتماعی محلی موقعیت مناسبی را برای اجتماعی شدن کودکان فراهم می

آورد. پاول لائوتن (۱۹۷۳) مجاورت مکانی را عامل مهمی در شکل گیری الگوهای تعامل افراد مسن دانسته است. به این دلیل که با کاهش توانایی جسمانی نیاز به کمک متقابل افزایش می یابد. در بلوک های مسکونی متقابل که خانه ها در طول خیابان با ورودی های مجزا قرار می گیرند؟ بین ساکنین روابط اجتماعی قابل توجهی شکل می گیرد (Kuper ۱۹۵۳ و Keller ۱۹۶۸). در این گونه مناطق؟ خیابان مسیری است که تبدیل به فضای نیمه عمومی می شود؟ اگر چه هر کس حق ورود به آن را دارد ولی در کنترل ساکنین است. وقتی که مراقبت طبیعی از طریق پنجره های مشرف به خیابان تامین می شود و قابلیت انجام فعالیت هایی چون توقف اتومبیل در جلوی خانه؟ حرکت پیاده در مسیرهای کوتاه؟ ملاقات در تقاطع خیابان ها تعامل اجتماعی میان ساکنین بلوک مسکونی وجود داشته باشد؟ محیط زندگی زنده و دوست داشتنی می شود. همچنین مطالعاتی نشان می دهد که مردم ساکن در خیابان های بن بست و با دور بر گردان نسبت به مردمی که در خیابان های عبوری زندگی می کنند همدیگر را بهتر می شناسند (لنگ، ۱۳۸۰).

۴-۴-۳- محلات و ارتقاء کیفیت آن: اگر فرایند جهانی شدن و یا مفهوم تحقق جامعه جهانی به معنای قربانی شدن حیات پویا و نشاط آور جامعه های محلی باشد باید در سلامت و صلابت آن کاملاً تردید نمود، چرا که جامعه جهانی زمانی می تواند به معنای واقعی آن محقق گردد که زنجیره هایی از جامعه های پویای محلی، متشکل از خانواده های متعادل و متعالی بستر اصلی آن را پدید آورد. جامعه محلی می تواند با تقویت پیوندهای عاطفی و ارتباطی و روابط متقابل محبت آمیز! بین خانواده ها و همسایه ها و هم محلی ها، مهارت های اجتماعی و احساس خودارزشمندی را بین نوجوانان و جوانان افزایش داده و از آسیب پذیری های فردی و گروهی و گسست نسلها پیشگیری نماید.

بدون تردید تاسیس، تقویت و حمایت از انجمن های علمی - فرهنگی محله ای و مراکزی چون مدارس محله ای، بهترین بستر برای امنیت اجتماعی محله و پیشگیری از آسیب پذیری ها فردی و گروهی بچه های محل خواهد بود. در آن مدارس، با همکاری انجمن های علمی، فرهنگی محله و جمعی از والدین بصیر و فهیم، وجود مربیان مهربان و عاطفی و منطقی و چهره گشاده و اتخاذ علمی ترین روشهای پرورش استعدادها و خلاقیت های کودکان می تواند بستر زیبایی برای شکوفایی وجود ارزشمند کودکان محله باشد. و با حضور نمایندگان بصری از اولیاء دانش آموزان در پایه های مختلف تحصیلی و مدیران مدارس و نمایندگان از جمع پربرکت معلمان محله می تواند به صورت فعال و مؤثر در هدایت نظام تعلیم و تربیت و تدوین برنامه های جامع آموزش و پرورش برای دانش آموزان محله بسیار مؤثر باشد.

۵-۴-۳- مفاهیم و ابعاد فرهنگ شهری: منظور از فرهنگ شهری بخش ویژه ای از فرهنگ عمومی جامعه شهری است که به طور مستقیم با برنامه ریزی شهری و مدیریت شهری ارتباط پیدا می کند. بنابراین می توان آن را چنین تعریف کرد. فرهنگ شهری مجموعه ای نظام دار است از ارزشها، هنجارها، نهادها و فضاها، تجهیزات آموزشی و مقرراتی که در شکل گیری فعالیت و روابط رفتار فرهنگی مردم در محیط شهری دخالت و تأثیر دارد (یوسفی، ۱۳۸۸).

بنابراین لازم است که در کنار برنامه ریزی طراحی شهری نیازهای مربوط به فرهنگ شهری عوامل و شیوه های تأمین آنها نیز مورد شناسایی و برنامه ریزی قرار گیرد. این امر موجب می شود که اقدامات و امکانات پراکنده و متنوع در یک راستای هدفمند و هماهنگ که نهایت آن تسهیل زندگی شهری و غنای کیفیت آن می باشد نمودبیرونی و عمومی این کیفیت به صورت فرهنگ شهری تجسم پیدا کند. که خود معرف نوعی نظم در ساختار شهر می باشد.

عرصه های اصلی فرهنگ شهری: عرصه های اصلی فرهنگ شهری را که به مطالعات شهری و جامعه شناسی و مدیریت شهری مربوط می شود و در عین حال بیانگر تنگنایهای شهرنشینی و کلانشهرها و از جمله تهران است می توان به صورت زیر دسته بندی کرد:

الف) احساس هویت (ب) چگونگی گذران فراغت (ج) آموزش فرهنگ رفتاری

۴-۴- مزایا و محاسن مدرسه محله

مدارس محله ای به معنی تغییر مدارس به سازمانهای جدیدی است که در حله اول بر آموزش بچه ها توجه دارند ، همچنین به اجتماع اطراف خود نیز کمک می کنند ، هر چند ممکن است هر مدرسه محله ای برنامه و روش خاص خود را داشته باشد . این مدارس در قالب " مدارس تمام وقت " و یا " مدارس توسعه دهنده خدمات " نیز معرفی میگردند ، مراکز آموزشی هستند که آموزش های مرسوم را که در یک مدرسه وجود دارد با دامنه وسیعی از فعالیت های مورد نیاز جامعه حمایت و فرصت هایی را برای توسعه و ارتقاء یادگیری دانش آموزان فراهم می سازد . از محاسن و مزیت های این گونه از مدارس می توان به بطور اختصار به موارد زیر اشاره نمود که می تواند از دیدگاه های مختلف با قضیه روبرو شد از جمله : اهداف یک مدرسه ، طرح معماری ، طراحی شهری و شهرسازی ، اهداف اجتماعی و فرهنگی ، مسائل اقتصادی ، توجیه اجرایی ، اهداف آموزشی و

موارد عمده ای که در طراحی و ایجاد چنین مکانی باید مورد توجه قرار داد را می توان به موارد زیر دسته بندی نمود:

زمینه : مکانی که مدرسه و همجواری ها در آن جای دارد .

توده : در ارتباط با انتخاب فرمها و معنی آنها در ارتباط با هویت هریک از بخش ها

فضاهای میانی : فضاهایی که فضاهای داخل و بیرون را پیوند می دهد.

جهت یابی در فضا : توانایی افراد مختلف در درک مسیرهای داخل و بیرون فضا

فضای اجتماعی : قابلیت محیط مدرسه برای تطبیق خود با نیازهای مختلف تا فرصت های لازم را برای مشارکت و حضور در فضا فراهم آورد.

آسایش و ایمنی : وضعیت محیط و تاثیر آن بر میزان آسایش و سلامت استفاده کنندگان

خوانایی اطلاعات محیط : تاثیر اشکال ، مصالح ، علائم محیط و ... برای ادراک محیطی مخاطبان

ارتباط پذیری : توانایی تغییر در اجزای مختلف برای نیازهای متفاوت

خاطره انگیزی : سیمای عمومی محیط که می تواند یک احساس کلی را به وجود آورد (کامل نیا ، ۹۰-۸۹ ، ۱۳۸۸) .

از ویژگی های مهم و مزیت های این نوع از مدارس ، می توان به موارد زیر اشاره نمود :

۱ - مشارکت و همکاری وزارتخانه ها و ادارات استانی و سازمانی های محلی در سرمایه گذاری در فضاهای آموزشی که در این صورت گرایش به سمت مدارس اجتماعی در ایران می تواند با هدف جبران کمبودهای ناشی از بودجه ناکافی آموزش و پرورش باشد.

۲ - ایجاد فضاهای بزرگ آموزشی که مستلزم حجم سرمایه گذاری بالا ست ، همواره خطر عدم استفاده کافی و بهینه از اینگونه فضاها و یا قرار نگرفتن در دسترس کل جامعه را مطرح نموده است (Mowat , ۶۵ , ۱۹۷۸) .

۳ - دسترسی مناسب و اقتصاد زمان یکی از نکات مثبت این ایده است . استفاده از اتوبوس برای انتقال دانش آموزان از ناحیه ای به ناحیه ای دیگر از شهر و همچنین حرکت سواره مردم محله برای دسترسی به امکانات ، هیچگاه خط مشی مطلوبی نبوده است (غروی الخوانساری ، ۱۳۸۴) .

۴ - مدرسه محله برنامه های محله محور سبب تقویت و توسعه منابع انسانی در اجتماعات می گردد . و همچنین سبب بسیج منابع محلی و امکانات موجود و ظرفیت های خود محله می شوند

۵ - الگوهای رفتاری ارتباطی تنگاتنگ با محیط مدرسه و فضاهای آموزشی آن دارد که می توان از موضوعات روانشناسی محیطی ، برنامه ریزی کالبدی و همچنین از نظریه های روانشناسی « یادگیری » اسکینر و ثرونداک و همچنین نظریه « یادگیری اجتماعی » از بندورا و مفاهیم « انتقال یادگیری » و « یادگیری اجتماعی » کمک های ارزنده ای برای طراحی فضاهای معماری که جزو فضاهای آموزشی است ، گرفت.

شدن رابطه میان جامعه، معلمان و دانش آموزان، تقویت هویت مدرسه به عنوان یک مرکز اجتماعی، فراهم آمدن فرصت های یادگیری برای سنین مختلف و در کنار یکدیگر، امکان استفاده از مهارت دانش آموزان در جامعه و تقویت آگاهی دانش آموزان از اجتماع اطراف خود اشاره نمود. از سوی دیگر از نظر اقتصادی می توان در اجرای این مدارس از بودجه های سازمانها و ارگانهای دیگر نیز استفاده نمود و در هنگام بهره وری از امکانات موجود به نحو احسن استفاده نمود چرا که با قبول پتانسیل های متفاوت، قابلیت ارائه خدمات به قشرهای مختلف جامعه (به غیر از دانش آموزان) را داراست، در ضمن این فضاها از انعطاف پذیری خاصی هم برخوردارند که در زمان های مختلف برحسب نیازهای جامعه می توان آنها را تغییر و قابل استفاده نمود، به این ترتیب می تواند در رعایت اصلاح الگوی مصرف در سطح محله و شهر گام برداشت.

رفتار اجتماعی ویژگی اساسی زندگی همه موجودات زنده است، ولی در انسانها پیچیدگی های بیشتری دارد. حلقه رفتاری تعامل اجتماعی، هم مقاصد ابزاری و هم مقاصد نمادین را تامین می کند. مقاصد ابزاری و نمادین نیز نیازهای گوناگونی را برآورد می سازند. حلقه های رفتاری بسیار پیچیده اند. از آن جایی که هنجارها، نقشها و فرآیندهای ارتباطی آموختنی هستند، در فرهنگ های مختلف متفاوتند. رفتار انسان بدون ارتباط با یک نظام اجتماعی قابل درک نیست و یک فرهنگ بدون ارجاع به یک محیط جغرافیایی یا زمینی قابل شناختن نیست. در همین راستا باید میان محیط بالقوه یعنی محیطی که در ذهن معمار وجود داشته و با آرمانهای او آمیخته است و محیط بالفعل یعنی محیطی که در عمل ساخته شده و مورد بهره برداری مردم قرار می گیرد تفاوت قائل شد. هر محیط بالقوه قابلیت تبدیل به محیط بالفعل را نخواهد داشت، مگر اینکه برای شرایط فرهنگی آن استفاده از پتانسیل های زیاد مدرسه که بدست فراموشی سپرده شده، بدین ترتیب چنین مکان هایی بعنوان مراکز محله ای می تواند با استفاده از پتانسیل های زیاد مدرسه که بدست فراموشی سپرده شده، نقش بسیار مهمی در ساماندهی به بافت های شهری و همچنین سازماندهی به رفتارهای اجتماعی این بافت ها داشته و در جهت مشخص علل خصوص توسعه پایدار شهری گام بردارد. چرا که با احیاء چنین مراکز می توان با حفظ هویت محله و منطقه در برنامه ریزی هایی شهری هدفمند نقش پایه ای داشته و بستری مناسب برای تصمیم گیری های شهری باشد.

۶ - منابع :

۱. آلتمن، ایروین، ۱۳۸۲، محیط و رفتار اجتماعی: خلوت، فضای شخصی، قلمرو و ازدحام، ترجمه علی نمازیان، تهران، مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی
۲. بحرینی، سید حسین، ۱۳۸۳، تحلیل فضاهای شهری: در رابطه با الگوهای رفتاری استفاده کنندگان و ضوابطی برای طراحی، تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، چاپ سوم
۳. بنتلی، ای. پین (و همکاران)، ۱۳۸۶، محیط های پاسخده، مترجم: دکتر مصطفی بهزاد فر، تهران: مرکز انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران، چاپ سوم
۴. بهفروز، فاطمه، بررسی های ادراک محیطی و رفتار در قلمرو مطالعات جغرافیای رفتاری، جغرافیای انسانی معاصر، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، (۱۳۷۰)، شماره ۲۰
۵. پاکزاد، جهانشاه، فرهنگ کارشناسی و فرهنگ مردم، مجله معماری و شهرسازی، (۱۳۸۰)، دوره دوم شماره هشت!!!!!!!!!!!!!!
۶. خاتمی، سیدمحمدرضا، ۱۳۸۰، مبانی معرفتی و نهادی توسعه. مجموعه مقالات و مباحث مطرح شده در همایش نگاهی نو به توسعه منطقه ای. استانداری سیستان و بلوچستان. دفتر توسعه محور شرق.
۷. راپاپورت، اموس، ۱۳۸۴، معنی محیط ساخته شده: رویکردی در ارتباط غیر کلامی، ترجمه فرح حبیب، تهران: انتشارات پردازش و برنامه ریزی شهری
۸. رضوی زاده، سید نورالدین، ۱۳۸۳، تفاوت های نسلی در روستاهای ایران، فصلنامه روستا و توسعه
۹. لنگ، جان، ۱۳۸۳، آفرینش نظریه معماری: نقش علوم رفتاری در طراحی محیط، ترجمه علیرضا عینی فر، تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، چاپ دوم
۱۰. سلطانزاده، حسین، ۱۳۶۴، تاریخ مدارس ایران، تهران: انتشارات آگاه، چاپ اول

لازم به یاد آوری است که در گذشته نیز مدارس به عنوان یکی از مراکز شهری و محله ای در کنار بازار و مسجد، نقش آفرینی می کردند و در عرصه اجتماع و تعاملات آن حضوری موثر داشتند.

بر اساس موارد طرح شده طی روزهای اخیر، می توان فعالیت های فرا مدرسه ای را بخشی از وظایف مدارس و نوعی اثر گذاری و اثر پذیری فرهنگ جامعه تلقی نمود که دستیابی به شهر پایدار و متعالی را فراهم می سازد. بدیهی است این رفتار مدرسه از چشم دانش آموزان دور نمانده و در جنبه های رفتاری آنان اثر گذار خواهد بود و صد البته که در این نقش آفرینی، مشارکت می نمایند.

سبحان طی سالهای اخیر سعی نموده است، ضمن دستیابی به نظام های هدفمند در مدارس خود، به احراز شاخص های کیفیت مدارس برتر پرداخته و علاوه بر آنها، بر اساس بیانیه ماموریت و چشم انداز خود، در کسب دو شاخص "هویت بخشی و تربیت معنا دار و همچنین" توجه به اقدامات فرا مدرسه ای " نیز توفیق داشته باشد

ان شاء ... طی فرصت باقی مانده به طرح چند فعالیت در سبحان می پردازیم که طراحی آن مبتنی بر مبانی فوق بوده و اجرای آن نیز بر اساس رویکرد مشارکتی مبتنی بر نظریه اجتماعی - فرهنگی صورت گرفته است.

۱- اردوهای سازندگی:

یکی از برنامه هایی که به توفیق الهی طی سالهای گذشته در سبحان شکل گرفته است، برنامه "اردوهای جهادی" و یا به عبارتی دیگر "مسافرت های سازندگی" می باشد. در عمر کوتاه سبحان، دوازده اردوی جهادی با مشارکت و همراهی دانش آموزان عزیز و فارغ التحصیلان گرامی برگزار شده، که هریک مملو از خاطرات شیرین و تحقق جلوه های ناب معنوی و اخلاقی بوده است.

مواردی مانند درک مشترک از نیازهای جامعه و همدلی و همراهی برای رفع آنها، همچنین یادگیری بسیاری از مهارت های زندگی و تلاش و کوشش خالصانه برای رفع گوشه ای از نابرابری های اجتماعی را

می توان از اهداف تحقق یافته ی این فعالیت دانست. در بخشی از این برنامه، مرور دروس مدرسه به شکل کارگروهی بین شرکت کنندگان در اردو امری متداول است و گروهی از دانش آموزان در ایام اردو، به نوعی جهاد علمی اشتغال داشته و به عنوان مربی، نسبت به رفع اشکال دروس مختلفه دانش آموزان محروم منطقه یاری می رسانند. شاید بیان این نکته اغراق نباشد که تمامی مراحل اردو، از شکل گیری تا اجرا و حتی برنامه ی جمع بندی آن، ضمن در بر داشتن آموزه های مختلف، در هویت بخشی و تربیت معنادار عزیزانمان موثر بوده است. این فعالیت نوعی اقدام "فرا مدرسه ای" تلقی می گردد.

نکته بسیار مهم در این زمینه مشارکت فارغ التحصیلان در این برنامه است که برغناي این برنامه افزوده و موجبات نشاط بیشتر فضای اردو را فراهم می آورد. خدا را شاکریم که اردوی جهادی سال ۱۳۹۴ سبحان توسط فارغ

التحصيلان آن مدیریت، برنامه ریزی و اجراگردید و مربیان و مدیران مدارس، نسبت به اردوهای سال های قبل، سهم کمتری در مدیریت و اجرای این فعالیت داشته اند.

جلسه توجیهی اردوی جهادی استان زنجان - تابستان ۹۴

روز حرکت به سمت شهرستان خدابنده

پروژه اول (نقاشی دبستان شهید کلانتری حصار خدابنده)

حضور فارغ التحصیلان ادوار مختلف مجتمع در اردوی جهادی

۲- خیریه حضرت موسی ابن جعفر (ع):

کمک به محرومین و مستضعفین و توزیع اقلام غذائی و مایحتاج معمول تحصیلی و فرهنگی ، یکی از دیگر فعالیت های سبحان است که طی دو مرحله در سال، بامشارکت و همکاری دانش آموزان، اولیا، معلمین و فارغ التحصیلان شکل می گیرد. نحوه مشارکت دانش آموزان ، و همکاری ایشان در انجام این فعالیت، مبتنی بر رویکرد فرهنگی-اجتماعی است.

همکاری دانش آموزان در آماده سازی بسته های غذایی

توزیع اقلام غذایی توسط دانش آموزان

۳- اشتغال و کارآفرینی فارغ التحصیلان:

یکی دیگر از برنامه های پیش بینی شده در سبجان، موضوع اشتغال و کارآفرینی فارغ التحصیلان می باشد. این برنامه با مشارکت همه حوزه های مدرسه، در حال اجراست. مشکلات اقتصادی و اوضاع نابسامان اشتغال و تولید در کشور و مصرف گرایی و رفاه زدگی، از جمله معضلات اجتماعی است که همچون مانعی پیش پای جوانان و نوجوانان قرار گرفته و بیش از پیش موجبات بی انگیزگی و کم تحرکی ایشان را فراهم ساخته است. تلاش برای رفع این نقیصه، در مقیاس مدرسه، بخشی از برنامه های راهبردی سبجان می باشد. تشکیل "کانون اشتغال و کارآفرینی فارغ التحصیلان سبجان" اقدام دیگری است که سبجان به آن اهتمام داشته و دارد.

نشست تبیین طرح اشتغال و کار آفرینی فارغ التحصیلان مجتمع آموزشی سبحان

نشست فارغ التحصیلان و دبیران مجتمع آموزشی سبحان

۴-کلاس های خلاقیت و مهارت:

در سبجان در کنار ارائه دروس نظری و تئوری، سعی شده به دو موضوع "خلاقیت" و "مهارت" نیز پرداخته شود. اصولا پیش نیاز کارآفرینی، خلاقیت و نوآوری است. بنابراین در سبجان، از دبستان تا دبیرستان دانش آموزان از فعالیت های مهارتی و آموزش خلاقیت بی بهره نبوده و به رغم امکانات نا کافی در مدرسه، فعالیتهای مهارتی، بخش قابل توجهی از برنامه های مدرسه را به خود اختصاص داده است. در همین راستا، طی سالیان گذشته با همکاری دانشگاه های علم و صنعت و شهید رجائی و بهره گیری از کارگاه های صنعتی آنها، دوره های مهارتی بسیار خوبی در رشته های ریخته گری، اتو مکانیک، چوب، ماشین ابزار، الکترو مکانیک، رباتیک و هوا فضا برای دانش آموزان دبیرستان سبجان برگزار شده است.

کلاس کارگاه دانش آموزان متوسطه اول سبجان

حضور دانش آموزان متوسطه دوم سبجان در مسابقات سازه ماکارونی دانشگاه علم و صنعت

حضور دانش آموزان متوسطه دوم سبجان در نمایشگاه دستاورد های علمی و پژوهشی دانشگاه علم و صنعت

حضور دانش آموزان دبستان سبجان در کارخانه ی توان گاز

کلاس آموزش طبخ غذا ویژه دانش آموزان متوسطه اول سبحان

۵-جلسات انجمن دوستی:

انجمن دوستی، عنوان جلسات اعتقادی دوره های مختلف تحصیلی در سبحان است. این جلسات نیز با هدف ایجاد هویت در دوره های مختلف تحصیلی و با طرح موضوعات اعتقادی، اخلاقی و اجتماعی در سبحان در حال اجرا است.

۶- فعالیت آموزشی و فرهنگی در خارج از کشور:

تعمیم مدل سبحان در امر آموزش و تربیت و مدیریت مدرسه در غرب آفریقا و همکاری و مشارکت در مدارس اسلامی و شیعی جنوب شرق آسیا یکی دیگر از فعالیت های فرا مدرسه ای سبحان است طراحی و برگزاری دوره های آموزشی برای مدیران و معلمان این مدارس و همچنین پذیرش دانشجویان دوره های کارشناسی ارشد جامعه المصطفی جهت طی دوره های آموزش مدیریت مدرسه، از جمله برنامه های جاری در سبحان است. در ضمن مجتمع سبحان یکی از مجتمع های آموزشی ایرانی عضو یونسکو است. سال ۱۳۸۷ جلسه مدیران مدارس حوزه آسیای یونسکو، با حضور دبیر کل یونسکو در ایران و میهمانانی از خارج از کشور در دبیرستان سبحان برگزار گردید، و متعاقب آن دانش آموزان علاقه مند مدارس عضو، در مسابقات عکاسی بین الملل با موضوع محیط زیست شرکت نمودند.

حضور دبیران و دانش آموزان مدرسه شهید مطهری اندونزی در دبیرستان سبحان و بازدید از باغ موزه دفاع مقدس

حضور در کشور سیرالوئن

۷- فعالیت در کانون مدارس اسلامی:

از سال ۱۳۹۲ مجتمع سبحان، به عنوان دبیرخانه ی کانون مدارس اسلامی شمال تهران به نقش آفرینی پرداخته است. ایجاد تشکل و همدلی بین مدارس اسلامی و ایجاد فضایی برای تعامل بیشتر مدارس و استفاده از فرصت های پیش رو برای رفع معضلات آموزشی کشور، از اهداف سبحان جهت پرداختن به این فعالیت است.

برگزاری جلسات مدیران مدارس اسلامی عضو و همچنین طرح چالش های موجود در آموزش و پرورش، جهت تبادل نظر اعضاء محترم و همچنین برنامه ی بازدید های آموزشی از مدارس اسلامی و برگزاری مسابقات ورزشی بین دانش آموزان از برنامه های اجرا شده طی دو سال قبل می باشد که از همین فرصت استفاده نموده و از همکاری مدیران محترم این مدارس صمیمانه قدردانی می نمائیم.

برگزاری جلسه اعضای کانون مدارس اسلامی در دبیرستان (ریاضی-تجربی) سبحان

مجمع (مهر ۱۳۹۸)

ردیف	جنسیت	نام مدرسه	آدرس	تلفن	وب سایت
۱	پسرانه	مجمع آموزشی پارسا پیش دبستان، دبستان، متوسطه دوره اول	شریعتی - بالاتر از خیابان یخچال خیابان کدویی	۲۲۰۰۵۴۱۱	parsa.ir
۲	پسرانه	مجمع آموزشی پیام هدایت پیش دبستان، دبستان، متوسطه اول، متوسطه دوره دوم	میدان تجریش خ مقصود بیک کوچه تهرانی پلاک ۵	۸۸۷۱۸۰۰۳	pyamehedayat.ir
۳	پسرانه	دبیرستان ثامن الحجج متوسطه دوره دوم	لویزان خیابان فرشادی کوچه ازگلی پلاک ۵	۲۲۹۴۰۹۴۹	saamen.sch.ir
۴	پسرانه	مجمع آموزشی شهید جهان آرا دبستان، متوسطه دوره اول، متوسطه دوره دوم	خ دیباجی جنوبی - کوچه عرفانی شرقی	۲۲۰۰۵۴۱۱	jhanara.sch.ir
۵	پسرانه دخترانه	مجمع آموزشی حافظان وحی پیش دبستان، دبستان	سید خندان - خ خواجه عبدا... انتهای خیابان شهید عراقی	۲۲۵۲۸۷۸۰	hafezanevahy.ir
۶	پسرانه	مجمع آموزشی روزبه دبستان، متوسطه دوره اول	میدان شیخ بهایی - خ ۱۲ متری کوچه روزبه	۸۸۰۴۶۹۰۲	rozbeh.org
۷	پسرانه	مجمع آموزشی سبحان پیش دبستان، دبستان، متوسطه دوره اول، متوسطه دوره دوم	خیابان پاسداران - نبش بهستان نهم	۲۲۵۴۲۲۱۲	Sobhan.sch.ir
۸	پسرانه	مجمع آموزشی صلحا پیش دبستان، دبستان، متوسطه اول، متوسطه دوره دوم	میدان هروی خ وفامنش کوچه گیتی انتهای بن بست لیلا	۲۸۸۰۰	
۹	پسرانه دخترانه	دبیرستان فرهنگ متوسطه دوره اول، متوسطه دوره دوم	خ ولیعصر بالاتراز پارک وی خ فرشته خ چناران کوچه یاسمن	۲۲۸۶۳۸۲۷	farhang.com

اعضای کانون مدارس اسلامی
شمال تهران

دبیرخانه کانون مدارس اسلامی
شمال تهران
مجمع آموزش سیمان
پاسداران نبش بهستان نهم
۲۲۵۴۲۲۱۲

۹	دخترانه	دبستان اندیشه سبز (پیش دبستان، دبستان)	مینی سیتی شهرک محلاتی فاز ۳ مخابرات روبروی مسجد والیعصر	۲۲۴۶۸۰۹۷	andishesabz.sch.ir
۱۰	دخترانه	مجتمع آموزشی بانو امین (پیش دبستان، دبستان، متوسطه دوره اول، متوسطه دوره دوم)	خ شریعتی - خ دولت بعداز کلاتری بن بست رضا	۲۲۰۰۵۷۷۰	banooamin.com
۱۱	دخترانه	دبستان تزکیه ۲	بزرگراه امام علی شمالی - خروجی از گل انتهای گلچین جنوبی	۲۲۴۸۹۸۱۲	tazkieh2.ir
۱۲	دخترانه	مجتمع آموزشی راهپایستگان (دبستان، متوسطه دوره اول، متوسطه دوره دوم)	خ دولت خ یارمحمدی بن بست بهار	۲۲۵۴۳۰۴۰	mahda.sch.com
۱۳	دخترانه	دبیرستان رضویه (جامعه تعلیمات اسلامی)	نیاوران - بعد از بپ بنزین - خ رفیعی جنب مسجد المهدی	۲۲۸۰۲۱۸۶	mahda.sch.com
۱۴	دخترانه	دبستان روشنگر	میدان درکه خ احمدپور خ سید مفیدی نیش کوچه بهشتی	۲۲۴۴۴۶۳۱	roshangar1.ir
۱۵	دخترانه	مجتمع آموزشی ستوده (دبستان، متوسطه دوره اول، متوسطه دوره دوم)	پاسداران خ حجت سوری بعداز احتشامیه خ صالح حسینی	۲۲۵۴۰۳۸۹	sotoudh.sch.com
۱۶	دخترانه	مجتمع آموزشی طلوع (پیش دبستان، دبستان، متوسطه دوره اول، متوسطه دوره دوم)	خ دولت - اول کاوه - اخلاقی شرقی خ جهانتاب	۲۲۵۹۱۰۱۳	tallou.ir
۱۷	دخترانه	مجتمع آموزشی مهدا (دبستان، متوسطه دوره اول، متوسطه دوره دوم)	خ دیباجی جنوبی - خ سنجابی ک میر فتحی بن بست پریسا	۲۲۵۴۱۵۳۷	mahda.sch.com

اعضای کانون مدارس اسلامی
شمال تهران

مدیرفانه کانون مدارس اسلامی
شمال تهران
مجتمع آموزشی سیما
پاسداران نیش بهستان نهم
۲۲۵۴۲۲۱۲

مدرسه اسلامی راهگشای تحول بنیادین
تعالیم، تعالی و توسعه مدارس اسلامی در سازه کانون مدارس اسلامی

۸- ارتباط با مساجد و جلسات مذهبی محله و منطقه:

دانش آموزان سبجان از دوره متوسطه اول طی فرآیندی با برخی جلسات و هیأت منطقه، محله و مساجد آن مرتبط می شوند. در این خصوص معلمان گرامی و اولیاء محترم دانش آموزان ضمن هماهنگی با مدرسه، امکان حضور عزیزان را در این برنامه ها فراهم می آورند.

هیأت مکتب الشهدا یکی از این پایگاه های اخلاقی و اعتقادی است که عموم دانش آموزان و فارغ التحصیلان و معلمان سبجان در آن حضور دارند.

یادداشتی از معاون آموزشی دبستان صلحا

بسمه تعالی

دوره ابتدایی از حساسیت ویژه ای برخوردار است و ویژگی های شخصیتی ، رفتاری و مهارت های یادگیری دانش آموزان در این دوره اتفاق می افتد . دوره دبستان به این جهت اهمیت دارد که مهارت های خواندن ، نوشتن ، حساب کردن و دید علمی به پدیده های اطراف در این دوره شکل می گیرد و اولیاء دانش آموزان ارتباط بسیار نزدیکی با مدرسه دارند، بنابراین باید از این فرصت ۶ ساله به خوبی استفاده کنیم و جامعه را با فرآیند با اهمیت تعلیم و تربیت آشنا نماییم . خانواده ها باید بدانند که در عصر جدید که عصر بزرگراه های اطلاعاتی و ارتباطی است، نقش نهاد تعلیم و تربیت و اولیاء این است که مهارت خلاقیت را به دانش آموزان بیاموزیم و با خرد و تدبیر زمینه خلاقیت آنها را فراهم کنیم.

برنامه های آموزشی مدارس که بیشتر در قالب کتاب های درسی و سایر مواد آموزشی (نوشتاری، شنیداری، دیداری) و برنامه های مکمل، با روش های سنتی انجام می پذیرد، قادر نیست دانش، نگرش، بینش و رفتار دانش آموزان را با باورها و مبانی ارزشی جامعه اسلامی ایران متناسب سازد، درحالی که الگوی مطلوب آموزش و پرورش باید به گونه ای باشد که موجب تقویت هویت فردی و از سویی نیز هویت جمعی و به ویژه هویت ملی فرد آن هم در پروسه ای زمانمند و منطقی شود؛ در این راستا آموزش و تعلیم به تنهایی نمی تواند در تربیت فرد مؤثر باشد و باید به موازات آموزش، به پرورش نیروها و استعداد های بالقوه فرد پرداخت و این زمینه های بالقوه را بالفعل کرد.

یادگیری زمانی اتفاق می‌افتد که با بازی همراه است.

با توجه به تغییر نگرش در آموزش و اینکه دیگر تنها هدف آموزش به دست آوردن حفظیات به تنهایی نیست، رویکرد آموزش دانش‌آموزان ابتدایی به سوی یادگیری عمیق با استفاده از پژوهش و ایفای نقش و توجه به کسب مهارت‌های علمی است.

برای این کار دانش‌آموزان باید بتوانند با استفاده از ایفای نقش به حل مسئله بپردازند و این روش حتی در کسب مهارت‌های تخصصی‌تر مانند دروس علوم و ریاضی نیز کاربرد بسیار مؤثری دارد.

از این رو روش تدریس بمدت بیشتر درگیر کردن خود دانش‌آموزان با راهنمایی معلم جهت رسیدن به اهداف آموزشی و تربیتی هر درس است.

البته قابل ذکر است در روش ایفای نقش علاوه بر رسیدن به هدف آموزشی به جنبه‌های تربیتی مانند (احترام به دیگران، رعایت نوبت و کسب مهارت گوش دادن) نیز پرداخته می‌شود.

دانش آموز زمانی به شایستگی می‌رسد که از تجربیات شخصی در موقعیت‌های واقعی بهره‌برد.

یک ضرب‌المثل چینی می‌گوید: «اگر برنامه یک‌ساله داری گندم بکار، اگر برنامه ۱۰ ساله داری درخت گردو بکار و اگر برنامه صدساله داری مدرسه باز کن.» نظام آموزشی به‌عنوان یکی از عوامل جامعه‌پذیری نقش مهمی در شکل‌دهی به هویت فرد در دوران کودکی، نوجوانی و جوانی دارد.

کمیسیون بین المللی آموزش و پرورش برای قرن بیست و یکم تصریح می‌کند هیچ اصلاحی نمی‌تواند بدون همکاری و مشارکت فعال معلمان موفق شود. پروفیسور ان. ال گیچ می‌نویسد: «یقیناً هیچ فردی غیر از معلم نمی‌تواند تأثیر بیشتری بر آن چه در مدرسه‌ها می‌گذرد، داشته باشد.» گفته‌ی وی این معنا را به ذهن متبادر می‌کند که معلم قدرت درمان جادویی دارد، چون کاری که او می‌کند از عهده هیچ کسی دیگر بر نمی‌آید پس راست خواهد بود که بگوییم اگر پرورش شهروندان خوبی می‌خواهیم باید به معلم رجوع کنیم راه دومی ندارد نیاز به شهروندانی خوب و فعال سبب شده است که شهروندی به یک تقاضای جهانی تبدیل شود. مفهوم شهروندی به عنوان فردی که تعهداتش را نسبت به جامعه‌اش می‌پذیرد و ضمن حفظ حقوق اساسی خود آگاه بودن را لازمی مشارکت خود می‌داند راهی است که امروز بسیاری از تشکلهای مشروعیت خود را از طریق آن ممکن می‌دانند در اکثر کشورها پاسخگویان بر این باور بوده‌اند که رویکرد تلفیق ارزش‌های شهروندی در برنامه‌ی درسی روش بهتری برای تربیت شهروندی استبه عبارت روشنتر یافته‌ها نشان داده است که دانش‌آموزان ارزش‌های شهروندی را هنگامی بهتر می‌آموزند که برنامه درسی معینی به عنوان آموزش شهروندی وجود نداشته باشد و ارزش‌های شهروندی در قالب برنامه‌ها و فعالیت‌های مختلف به آن‌ها آموزش داده شود.

بنابراین از آنچه گذشت مستفاد می‌شود که شاخص و میزان یک شهروند مطلوب در آموزش و پرورش، معلم است. معلم، مبدا و مقصد همی این توجهات است. پرداختن معلم به این‌گونه مسائل و توجه به منابع انسانی مطلوب در دستگاه آموزش و پرورش، گواه برنامه‌ریزی در خصوص آموزش شهروندی است.

یادگیری کارهای اساسی کسب و کار

حتی اگر شروع به کار کودکان چیزی بیشتر از حرکت در گندمزارهای آرام کسب و کار نباشد، با توجه به این که مشتریهای منحصر به فردشان فقط والدینشان هستند، فهمیدن کارهای اساسی کسب و کار هم نتایج مفید خودش را به دنبال دارد. تمرینات اساسی کسب و کار مثل تشخیص این که چه ایده‌هایی درآمدزا هستند، برآورد هزینه‌های زندگی روزمره و فهم اهمیت تعیین هدف، می‌تواند به بچه‌ها کمک کند تا بیشتر تولید کننده باشند و همچنین ادبیات اقتصادی را می‌آموزند، این که چطور فرصت‌ها را بشناسند، چه زمانی در زمان حال، برای این که در آینده درآمدی داشته باشند، ریسک کنند، چطور بودجه‌بندی و چطور پس‌انداز کنند.

ذیلا قسمتی از فعالیت های دبستان سبحان که توسط معاونت آموزشی این مقطع تهیه شده است ، تقدیم می گردد

آموزش حرف (ن) در حروف الفبای فارسی

دانش آموزان برای شناخت محل زندگی و ارتباط با انواع نانهایی که در مناطق مختلف کشور استفاده می شود و فرآیند تولید نان و رعایت نظم و مفهوم نوبت و کسب مهارت برای خرید و ایجاد علاقه و مشارکت در کارهای خانه و آشنایی با حرف ن در الفبای فارسی به نانوایی محل رفتند

تدریس درس چغندر پربرکت در کتاب فارسی با توجه به تفاوت‌های فردی و توانایی‌های آن‌ها به هر یک از دانش‌آموزان نقشی سپرده می‌شود تا با ایفای نقش به اهداف آموزشی و تربیتی دست پیدا کنند.

در پایان این درس دانش‌آموزان به هدف‌هایی از قبیل، اتحاد، همدلی، مشارکت گروهی و احترام به یکدیگر دست می‌یابند.

بچه های کلاس تعدادی از عکس های نوزادی و کودکی را با خود همراه آورده بودند

معلم در مورد دوره های مختلف زندگی با آن ها صحبت کرد و به این نکته اشاره کرد که بدن ما رشد می کند. از وقتی به دنیا می آییم ، تا زمانی که سالمند می شویم، بدن ما تغییرات زیادی می کند ، چیزهای زیادی یاد می گیریم و توانایی انجام کارهای گوناگون را به دست می آوریم.

سپس دانش آموزان عکس های خود را با هم مقایسه کردند و در مورد مراحل رشد خود گفتگو کردند.

آموزش ریال و واحدهای گرم و کیلوگرم با اجرای نمایش و خرید از فروشگاه

برگزاری کارگاه سواد رسانه ای ویژه اولیاء محترم دانش آموزان با سخنرانی جناب آقای مهندس موزونی

اردوی تفریحی کوهنوردی

مجموعه فعالیت های فوق به عنوان بخشی از فعالیت های مجتمع سبحان که جنبه فرامدرسه ای دارد با هدف هویت سازی و تربیت معنادار در حال انجام است. بدیهی است سایر برنامه های آموزشی و تربیتی مطابق آنچه طی روزهای گذشته به اطلاع رسانده شد با جدیت دنبال می شود. فعالیت های مجتمع سبحان هر روز از ساعت ۶:۳۰ صبح آغاز و تا ساعت ۲۱:۳۰ ادامه دارد. سالیانه حدود ۳۳۰ روز، فضای مدرسه با شور و نشاط دانش آموزان و دبیران همراه است.